

Відьмак. Меч призначення
Анджей Сапковський

Відьмак #2

Від подорожі до подорожі, від пригоди до пригоди відьмак Геральт дедалі частіше помічає, що в колись звичному світі князівських інтриг і сільських в'їтських та мужицьких хитрощів, які інколи таки вилазили боком їх авторам, стає аж занадто багато зла й ненависті. Ані люди, ані представники давніх рас не бажають шукати компроміси і мирно співіснувати. «З усією куртуазністю» тепер здійснюються жорстокі вбивства заради золота чи ділянки землі. Це зло притягує зло ще більше: нільфгардський король починає війну, якої світ іще не знав. І бути осторонь відьмаку не вдасться, бо тепер у нього з'явилася прийомна дитина – маленька зеленоока Цірі.

Анджей Сапковський

Відьмак. Меч призначення

Обережно! Ненормативна лексика!

Межа можливого

I

– Не вийде звідти, кажу ж вам, – промовив прищавий, упевнено киваючи. – Уже година з чвертю, відколи туди заліз. Уже по ньому.

Мішани, з'юрмившись серед руїн, мовчали, вдивляючись у зячучий чорний отвір у руїнах – напівзавалений вхід до підземелля. Товстун у жовтому кубраку переступив з ноги на ногу, відкашлявся й стягнув з голови м'ятий берет.

– Почекаймо ще, – сказав, обтираючи піт з рідких брів.

- Чого? - чмихнув прищавий. - Там, у льохах, василіск сидить, чи ви, войте, забули? Хто туди входить, тому гаплик. Чи мало там людей загинуло? То чого нам чекати?

- Але ж ми домовлялися, - невпевнено буркнув товстун. - Як же воно?

- Із живим ви, войте, домовлялися, - заговорив товариш прищавого, велетень у шкіряному різницькому фартусі. - А зараз він мертвий, це точнісінько, наче сонце на небі. Наперед було відомо, що на погибель іде, як й оті інші. Він же навіть без дзеркала поліз, [1 - Згідно з «ученими» віруваннями, перемогти василіска можна було за допомогою дзеркала, що відбивало його смертельний погляд на самого гада.] з мечем тільки, а без дзеркала василіска не забити, кожен про те зна.

- Заощадили ви грошики, войте, - додав прищавий. - Бо й платити за василіска нема кому. Тож спокійнісінько йдіть собі додому. А коня та речі чаклуна ми візьмемо, чого добру пропадати.

- Ага, - сказав різник. - Кобилка файна, та й в'юки незле напхані. Заглянемо, що там усередині.

- Як же воно? Шановні?

- Мовчіть, войте, і не втручайтеся, бо гуля вискочить, - застеріг прищавий.

- Файна кобилка, - повторив різник.

- Облиш того коня у спокої, любчику.

Різник повільно повернувся у бік чужинця, який вийшов з-за муру, з-за спин людей, які з'юрмилися навколо входу до льохи.

Чужак мав кучеряве густе каштанове волосся, брунатну туніку поверх підбитого ватю каптану, високі іздові чоботи. І жодної зброї.

- Відійди від коня, - повторив уїдливо. - Бо що воно? Чужий кінь, чужі в'юки, чужа власність, а ти піднімаєш на неї свої каправі очиська, тягнеш до неї свої паршиві лапи? Чи так годиться?

Прищавий, потроху засовуючи руку за пазуху куртки, глянув на різника. Різник кивнув, повів підборіддям у бік групи, і звідти вийшло ще двійко: кремезних, коротко стрижених. Обидва мали палиці, такі, якими на різниці глушать тварин.

- І хто ви такий, - запитав прищавий, не виймаючи руку з-за пазухи, - щоби патякати, що годиться, а що ні?

- Нема тобі до того діла, любчику.

- Зброї не носите.

- Правда. - Чужак посміхнувся ще уїдливіше. - Не ношу.

- Це недобре. - Прищавий вийняв руку з-за пазухи, разом із довгим ножом. - Це дуже недобре, що не носите.

Різник також витягнув ножа, великого, наче мисливський корд. Ті двоє ступили уперед, піднімаючи палиці.

- Не мушу носити, - сказав чужак, не рухаючись із місця. - Моя зброя зі мною ходить.

З-за руїн м'яким упевненим кроком вийшли дві молоді дівчини. Натовп одразу розступився, відсахнувся, порідшав.

Обидві дівчини посміхнулися, блискаючи зубами, примружуючи очі, з кутиків яких бігли до вух широкі сині смуги татуювань. На міцних стегнах, що видніли з-під рисячих шкір, та на голих зграбних руках вище кольчужних рукавичок грали м'язи. З-за плечей, також захищених кольчугами, стирчали руків'я шабель.

Прищавий повільно зігнув коліна, опустив ножа на землю.

Із діри в руїнах почувся стукіт каміння, хрускіт, після чого з темряви виринули долоні й вчепилися у вищерблений край муру. За долонями з'явилися - по черзі - голова із білим, припорошеним цегляним пилом волоссям, бліде обличчя, руків'я меча, що видніло з-за плеча.

Натовп загудів.

Біловолосий, горблячись, витягнув з діри щось дивне, чудернацьке тіло, вишмаруване у просякнутому кров'ю пилу. Тримаючи створіння за довгий ящірковий хвіст, він мовчки кинув його під ноги товстому войту. Війт відскочив і перечепився об повалений фрагмент муру, дивлячись на закривавлений пташиний дзьоб, перетинчасті крила й серповидні кігті на вкритих лускою лапах. На роздуте горло, колись кармінове, а зараз - брунатно-руде. На шкlistі, запалі очі.

- Оце - василіск, - сказав біловолосий, обтрушуючи штани від куряви. - Відповідно до умови. Мої двісті лінтарів, якщо ваша ласка. Чесних лінтарів, не пообрізуваних. [2 - Оскільки в середньовіччі монету карбували на вагу, існувало два головні способи її фальшування: використання сплавів із недорогоцінних або менш вартісних металів (найчастіше - на державному рівні) або обрізання країв монет (із переплавлянням обрізаних частин - цим і займалися ті, через чиї руки монети проходили). Вага обрізаної монети була меншою, ніж нормальної, а тому зменшувалася і її вартість.] Попереджаю - я перевірю.

Війт тремтячими руками вигріб капшук. Біловолосий роззирнувся, на мить зупинив погляд на прищавому, на ножі, що лежав у того біля ноги. Подивився на чоловіка у брунатній туніці, на дівчат у рисячих шкірах.

- Як завжди, - сказав, виймаючи капшук із тремтячих рук війта. - Ризикую для вас шиєю за малий грош, а ви тим часом підбираєтеся до моїх речей. Ніколи, най вас зараза, не змінитесь.

- І пальцем не торкнулися, - замимрив різник. Ті двоє із палицями давно розчинилися у натовпі. - І пальцем ваших речей не торкнулися, пане.

- Я дуже радий, - посміхнувся біловолосий. Побачивши його посмішку, що, наче рана, розквітла на блідому обличчі, натовп почав швиденько розходитися. - І тому, братику, тебе я також і пальцем не торкнуся. Підеш собі з миром. Але підеш швидесенько.

Прищавий, задкуючи, намагався відступити. Прищі на його раптом зблідлому обличчі стали до бридкого помітними.

- Гей, почекай, - сказав до нього чоловік у брунатній туніці. - Я про дещо забув.

- Про що... пане?

- Ти вийняв проти мене ножа.

Вища з дівчат раптом гойднулася на широко розставлених ногах, крутнулася у стегнах. Шабля, невідомо коли вийнята, різко свиснула у повітрі. Голова прищавого підлетіла вгору й по дузі, впала до зяючого отвору льоху. Тіло пласко й важко, наче зрубане дерево, гепнулося поміж покришеної цегли. Натовп одноголосо заверещав. Друга дівчина, із долонею на руків'ї, спритно обернулася, захищаючи тили. Не було потреби. Натовп, штовхаючись і спотикаючись об руїни, щосили втікав до міста. На чолі, підстрибуючи, гнав війт, лише на кілька сажнів випереджаючи величезного різника.

- Красивий удар, - холодно прокоментував біловолосий, долонею в чорній рукавиці заслоняючи очі від сонця. - Красивий удар зерріканською шаблею. Схиляю чоло перед вправністю та вродою вільних воїтельок. Я - Геральт із Рівії.

- А я, - незнайомиць у брунатній туніці вказав на тьмянний герб на грудях, на якому було зображено рядок із трьох чорних птахів на тлі одноманітно-золотого поля, - Борх Три Галки. [З - Борх Три Галки - Звернімо увагу, що й у нашій реальності серед польських родів є герб, що зветься «Борх» або ж «Три Галки» (описується він так: «На срібному полі три галки чорні, дві вище, одна знизу»; варіант із трьома птахами, вишикуваними в ряд, описано в гербарії «Armorial general» Й. Б. Рітштапа).] А це мої дівчата, Тея і Вея. Так я їх зву, бо на їхніх справжніх іменах можна язик собі відгризти. Обидві, як ти слушно зауважив, є зерріканками.

- Здається мені, дякувати треба за коня і речі саме вам. Тож - дякую вам, воїтельки. Дякую і вам, пане Борху.

- Три Галки. І давай без того «пана». Чи тебе щось затримує у тій місцині, Геральте із Рівії?

- Аж ніяк.

- Чудово. Маю пропозицію - недалеко звідси, на розстані до річного порту, є шинок. Зветься він «Під Задумливим Драконом». Тамтешня кухня не має собі рівні у всій околиці. Я саме збираюся туди, сподіваючись на вечерю та ночівлю. Було б добре, якби ти захотів скласти мені компанію.

- Борху. - Біловолосий відвернувся від коня й глянув у ясні очі незнайомця. - Я не хотів би, щоб між нами вкралися якісь недомовленості. Я - відьмак.

- Я здогадався. А сказав ти це таким тоном, наче мовив: «Я - прокажений».

- Є такі, - сказав Геральт повільно, - хто волів би компанію прокажених, аніж товариство відьмака.

- Є і такі, - засміявся Три Галки, - які воліли б вівцю, аніж дівчину. Що ж, можна лише їм поспівчувати, тим і іншим. Повторю пропозицію.

Геральт стягнув рукавичку й потиснув простягнену йому долоню.

- Приймаю, тішуся з нового знайомства.

- Тож у дорогу, бо щось я зголоднів!

II

Шинкар протер ганчіркою зашкарублі дошки столу, вклонився й посміхнувся. Не мав двох передніх зубів.

- Та-ак... - Три Галки якусь на мить вдивлявся у закіптюжену стелю й у павуків, які там дуріли. - Спершу... Спершу пива. Щоб двічі не ходити - ціле барильце. А до пива... Що ти можеш запропонувати до пива, любчику?

- Сир? - ризикнув шинкар.

- Ні, - скривився Борх. - Сир буде на десерт. До пива ми хочемо чогось кислого й гострого.

- Слухаюся. - Шинкар посміхнувся ще ширше. Два передні зуби були не єдиними, яких йому бракувало. - Вугорки із часником в олії та оцті або ж мариновані стручки зеленої паприки...

- Оце діло. І те, й те. А потім юшки, такої, як я колись тут ів, плавали у ній різні молюски, рибки й інше смаковите сміття.

- Юшка бокорашів?

- Саме так. А потім печене ягня із цибулею. А потім копу раків. Кропу кинь до горнятка, скільки влізе. А тоді - овечий сир і салат. А тоді подивимося.

- Слухаюся. Для всіх чотири, значиться, рази?

Вища зерріканка заперечливо похитала головою, промовисто поплескала себе по талії, обтягненій тісною лляною сорочкою.

- Я й забув. - Три Галки підморгнув Геральту. - Дівчата дбають про фігури. Поне господарю, ягнятину тільки нам двом. Пиво давай зараз, разом із тими вугорками. А з рештою - хвильку зачекай, аби не вихололо. Ми сюди не жерти прийшли, а статечно спілкуватися.

- Розумію. - Шинкар уклонився знову.

- Метикуватість при твоєму фахові - справа важлива. Дай-но руку, любчику.

Брязнули золоті монети. Корчмар роззявив рота до межі можливого.

- Це не завдаток, - повідомив Три Галки. - Це - згори. А тепер іди собі на кухню, добра людино.

В алькові було тепло. Геральт розстібнув пояс, стягнув каптан і закатав рукави сорочки.

- Бачу, - сказав, - що від браку готівки ти не потерпаєш. Живеш із привілеїв лицарського стану?

- Почасті, - усміхнувся Три Галки, не вдаючись у подробиці.

Вони швидко впоралися з вугорками й чвертю барильця. Обидві зерріканки також не жаліли для себе пива, обидві ж помітно повеселішали. Шепотілися собі про щось. Вея, та, що була вищою, раптом вибухнула коротким гортанним сміхом.

- Дівчата загальною розмовляють? - тихо запитав Геральт, слідкуючи за ними краєм ока.

- Слабенько. І вони не балакучі. Що й добре. Як тобі отой суп, Геральте?

- М-м...

- Вип'ємо.

- М-м...

- Геральте. - Три Галки відклав ложку й елегантно чхнув. - Повернімося на хвильку до нашої дорожньої розмови. Я зрозумів, що ти, відьмаче, подорожуєш з одного кінця світу на інший його кінець, а дорогою, якщо трапляється якась потвора, її убиваєш. І з того маєш грош. У цьому полягає відьмачий фах?

- Більш-менш.

- А буває так, що тебе кудись викликають спеціально? На, скажімо, спеціальне замовлення. Тоді що - ти ідеш і його виконуєш?

- Залежить від того, хто викликає і навіщо.

- І - за скільки?

- Це також. - Відьмак стенив плечима. - Усе дорожчає, а жити треба, як говорила одна моя знайома чарівниця.

- Доволі вибірковий підхід, дуже практичний, я б так сказав. Але ж у цьому коріниться якась ідея, Геральте. Конфлікт сил Порядку із силами Хаосу, як говорив один мій знайомий чарівник. Я уявляв собі, що ти виконуєш місію, борониш людей від Зла, завжди і всюди. Без різниці. Стоїш на одному з боків частоколу.

- Сили Порядку, сили Хаосу. Страшенно гучні слова, Борху. Ти конче хочеш поставити мене на якийсь бік частоколу у конфлікті, який, повсюдно вважається, є вічним, таким, що розпочався задовго до нас і триватиме, коли нас давно вже не буде. На чиему боці коваль, який підковує коней? Наш шинкар, який, власне, біжить сюди із казаном баранини? Що, на твою думку, розмежовує Хаос та Порядок?

- Це дуже проста справа. - Три Галки глянув йому просто у вічі. - Те, що являє собою Хаос, є загрозою, є агресивною стороною. А порядок - це сторона, якій загрожують, яка потребує захисту. Потребує захисника. А, вип'ємо. І беремося за ягня.

- Слушно.

Зерріканки, які дбали про форми, зробили перерву в їжі, яку заповнили питтям у прискореному темпі. Вея, схилившись до плеча товаришки, знову щось шепотіла, торкаючись косою поверхні столу. Тея, нижча, засміялася голосно, весело мружачи татуйовані повіки.

- Так, - сказав Борх, обгризаючи кістку. - Продовжимо розмову, якщо дозволиш. Я зрозумів, що ти не надто хочеш ставати по якийсь бік Сил. Ти виконуєш свою роботу.

- Виконую.

- Але конфлікту Хаосу й Порядку ти не уникнеш. Хоч ти й зробив оте порівняння, ти не коваль. Я бачив, як ти працюєш. Входиш до підземелля у руїнах і виносиш звідти посіченого василіска. Є, любчику, різниця між підковуванням коней і вбиванням василісків. Ти сказав, що як плата достойна, то рушиш на край світу й прикінчиш те створіння, на яке тобі вкажуть. Наприклад, лютий дракон спустошує...

- Поганий приклад, - сказав Геральт. - Бач, одразу заважають тобі оті Хаос і Порядок. Бо драконів, які, безсумнівно, представляють Хаос, я не вбиваю.

- Як це? - Три Галки обливав пальці. - Нічого собі! Адже серед потвор дракон чи не найвредніший, найжорстокіший і найлихіший. Мерзотніший за інших гад. Нападає на людей, палить вогнем і викрадає тих, ну, дівичь. Мало ти розповідей чув? Бути не може, щоб ти, відьмак, не мав на своєму рахунку пари драконів.

- Я не полюю на драконів, - сказав Геральт сухо. - На вилухвостів - так. На ослизгів. На літавиць. Але не на драконів, хоч зелених, хоч чорних чи червоних. Просто візьми до уваги.

- Ти мене здивував, - сказав Три Галки. - Ну, добре, я узяв до уваги. Зрештою, досить нам про драконів, бачу на горизонті щось червоне, і це напевне наші раки. Вип'ємо!

Вони із хрустом ламали зубами червоні панцирі, висмоктували біле м'ясо. Солоняча вода, щипаючи, стікала їм аж на зап'ястки. Борх наливав пиво, вже шкрябаючи ковшем по дну барильця. Зерріканки розвеселилися ще більше, обидві розглядалися по корчмі, зловісно посміхаючись, відьмак був упевнений, що вони шукали лише okazji для скандалу. Три Галки, схоже, теж це помітив, бо раптом погрозив раком, якого тримав за хвоста. Дівчата захихотіли, а Тея, склавши губи наче для поцілунку, підморгнула - на її татуйованому обличчі це справляло жакливе враження.

- Дикі вони, наче лісові кішки, - буркнув Три Галки до Геральта. - Треба за ними пильнувати. У них, любчику, шух-фух - і на підлозі, невідомо звідки, купа кишок. Але - варті вони будь-яких грошей. Аби ти знав, що вони вміють...

- Знаю, - кивнув Геральт. - Не знайти кращого ескорту. Зерріканки - природжені войовниці, з дитинства привчені до битви.

- Не про те кажу. - Борх виплюнув на стіл ракову клешню. - Я мав на увазі, які вони у ліжку.

Геральт неспокійно кинув оком на дівчат. Обидві усміхалися. Вея блискавичним, майже непомітним рухом стягнула до миски. Дивлячись на відьмака примружившись, із тріском розгризла панцир. Губи її блищали від солонячої води. Три Галки задоволено ригнув.

- Значить, Геральте, - сказав він, - ти не полюєш на драконів, зелених та інших кольорових. Я узяв те до відома. А чому, якщо можна запитати, говориш тільки про ці три кольори?

- Чотири, якщо бути точним.

- Ти казав про три.

- Тебе цікавлять дракони, Борху. Якась особлива причина?

- Ні. Виключно цікавість.

- Ага. Із тими кольорами - це так заведено описувати драконів. Хоча опис той не точний. Дракони зелені, найпопулярніші, скоріше сіруваті, наче звичайні ослизги. Червоні і справді червонуваті чи цеглясті. Великих драконів темно-брунатного кольору називають чорними. Найрідкісніші - це білі дракони. Я таких ніколи не бачив. Водяться на далекій Півночі. Так кажуть.

- Цікаво. А знаєш, про яких ще драконів я чув?

- Знаю. - Геральт ковтнув пиво. - Про тих самих, про яких чув і я. Про золотих. Таких немає.

- На якій підставі ти таке стверджуєш? Бо ніколи їх не бачив? Але ж і білого ти ніколи не бачив.

- Не в тому річ. За морями, в Офірі та Зангвебарі, є білі коні у чорну смужку. Їх я також ніколи не бачив, але знаю, що вони існують. А золотий дракон - це створіння міфічне. Легендарне. Як-то фенікс, наприклад. Феніксів і золотих драконів немає.

Вєя, спершись на лікті, дивилася на нього з цікавістю.

- Мабуть, ти знаєш, що говориш, бо ти ж - відьмак. - Борх налив собі пива з барильця. - Утім, здається мені, що кожна легенда повинна на щось спиратися. А в основу того щось таки покладено.

- Покладено, - підтвердив Геральт. - Частіше за все - марення, прагнення, туга. Віра, що немає меж можливому. А часом - випадок.

- Власне, випадок. Може, колись був золотий дракон, одноразова, неповторна мутація?

- Якщо воно так і було, то спіткала його доля усіх мутантів. - Відьмак відвернувся. - Він надто відрізнявся, аби вижити.

- Ха, - сказав Три Галки, - тепер ти заперечуєш закони природи, Геральте. Мій знайомий чарівник сказав би, що в природі будь-яка істота має своє продовження і виживає - в той чи інший спосіб. Кінець одного - це початок іншого, немає межі можливостям, принаймні природа таких не відає.

- Великим оптимістом був твій знайомий чарівник. Тільки одного він і не взяв до уваги: помилок, які робить природа. Або ті, хто з нею граються. Золотий дракон та інші подібні до нього мутанти, якщо й існували, вижити не могли. Бо на перешкоді їм стала дуже природна межа можливостей.

- І яка ж то межа?

- Мутанти, - м'язи на щелепах Геральта здригнулися сильніше, - мутанти стерильні, Борху. Тільки у легендах може вижити те, що не може вижити у природі. Тільки легенда й міф не знають меж можливого.

Три Галки мовчав. Геральт глянув на дівчат, на їхні обличчя, що раптом посерйознішали. Вєя несподівано нахилилася у його бік, обійняла за шию твердою, м'язистою рукою. Він відчув на щоці її губи, мокрі від пива.

- Люблять тебе, - повільно промовив Три Галки. - Хай мене покрутить, вони тебе люблять.

- І що у тому дивного? - смутно посміхнувся відьмак.

- Нічого. Але це треба обмити. Господарю! Друге барильце!

- Не шалій. Найбільше - жбан.

- Два жбани! - проревів Три Галки. - Тее, я мушу на хвильку вийти.

Зерріканка встала, підняла з лавки шаблю, провела по залі тужливим поглядом. Хоча мить тому кілька пар очей, як зауважив відьмак, недобре поблискували, роздивляючись товстий капшук, ніхто не наважився вийти услід за Борхом, який, похитуючись, ішов до виходу. Тея стинула плечима й пішла за працедавцем.

- Як твоє справжнє ім'я? - запитав Геральт ту, яка зосталася біля столу.

Вея блиснула білими зубами. Її сорочка була трохи розшнурована, майже до меж можливого. Відьмак не сумнівався, що то черговий привід для провокації когось із зали.

- Альвеаенерле.

- Красиво.

Відьмак був упевнений, що зерріканка зробить скромне личко і підморгне йому. Не помилився.

- Вея?

- Гм?

- Чому ви ідете із Борхом? Ви, вільні воїтельки? Можеш пояснити?

- Гм.

- Що - гм?

- Він... - Зерріканка, морщачи чоло, добирала слова. - Він е... Най... красивший.

Відьмак покивав. Критерії, на підставі яких жінки оцінювали привабливість чоловіків, не вперше видалися йому загадковими.

Три Галки ввалилися до алькова, зашнуровуючи штани, голосно віддавав накази корчмарю. Тея, яка трималася на два кроки позаду, вдаючи знуджену, роззиралася по корчмі, а купці й бокораші старанно уникали її погляду. Вея висмоктала чергового рака, раз за разом кидаючи на відьмака промовисті погляди.

- Я замовив ще по вугрю, цього разу - печеному. - Три Галки важко сів, побрязкуючи незастебнутим поясом. - Намучився я з тими раками й трохи зголоднів. І я домовився про твою ночівлю, Геральте. Немає сенсу блукати поночі. Ще порозважаємося. Ваше здоров'я, дівчата!

- Вассехель! - сказала Вея, салютуючи йому кубком.

Тея моргнула й потягнулася, причому чималий бюст, всупереч Геральтовим очікуванням, не роздер сорочку.

- Порозважаємося. - Три Галки перехилилися через стіл і лягнув Тею по сидницях. - Порозважаємося, відьмаче. Гей, господарю! Давай сюди!

Шинкар жваво підбіг, витираючи руки об фартух.

- Знайдеться у тебе діжа? Така, для прання, солідна й велика?

- Наскільки велика, пане?

- На чотири особи.

- На... чотири... - Корчмар роззявив рота.

- На чотири, - підтвердив Три Галки, добуваючи з кишені напханий капшук.

- Знайдеться. - Шинкар облизнув губи.

- Чудово, - засміявся Борх. - Накажи винести її нагору, до моєї кімнати й наповнити гарячою водою. Швидесенько, любчику. І пива накажи туди принести, ті три жбани.

Зерріканки захихотіли й одночасно підморгнули.

- Яку бажаєш? - запитав Три Галки. - Га? Геральте?

Відьмак почував потилицю.

- Знаю, що вибрати важко, - сказав із розумінням Три Галки. - Я і сам часом маю з тим клопіт. Добре, розберемося у діжці. Гей, дівчата! Допоможіть мені піднятися по сходах!

III

На мосту був заслін. Дорогу загороджувала довга солідна балка, посаджена на дерев'яні козла. Перед нею і за нею стояли алебардники у шкіряних, оббитих залізом куртках і кольчужних капюшонах. Над заслоном важко виляся пурпурна хоругва зі знаком срібного грифа.

- Що за дурня? - здивувався Три Галки, під'їжджаючи ступою поближче. - Немає проїзду?

- Глейт е? - запитав найближчий алебардник, не виймаючи з рота прутика, якого жував - невідомо, чи то від голоду, чи щоб згаяти час.

- Який глейт? То що, мор? А може, війна? За чиім наказом блокуєте шлях?

- Короля Недаміра, пана Кайнгорна. - Стражник пересунув прутик у протилежний кутик рота й вказав на хоругву. - Без глейту в гори не можна.

- Ідіотизм якийсь, - сказав Геральт змученим голосом. - Це ж аж ніяк не Кайнгорн, але Холопільський край. Це Холопілья, не Кайнгорн стягує мито з мостів на Браа. Що має до того Недамір?

- Не мене питайте. - Стражник виплюнув прутик. - Не моя справа. Мені аби глейти перевіряти. Якщо хоче - балакайте із нашим десятником.

- А де він?

- Отам, за садибою митника, на сонечку гріється, - сказав алебардник, дивлячись не на Геральта, а на голі ноги зерріканок, які ліниво потягувалися у сідлах.

За хаткою митника, на купі висушених колод, сидів стражник, руків'ям алебарди малюючи на піску жінку, а скоріше, її фрагмент, побачений з оригінального ракурсу. Поряд із ним, делікатно пощипуючи струни лютні, напівлежав худий чоловік у насунутому на очі химерному капелюшку кольору сливи, оздобленому срібною пряжкою і довгим, нервовим пером чаплі.

Геральт знав той капелюшок і те перо, прославлені від Буйни до Яруги, знамениті у дворах, фортецях, шинках, заїздах та борделях. Особливо у борделях.

- Любистку!

- Відьмак Геральт! - З-під капелюшка глянули веселі сині очі. - Оце так! І ти тут? Глейта, раптом, не маеш?

- Що ви всі з тим глейтом? - Відьмак зіскочив із сідла. - Що тут відбувається, Любистку? Ми хотіли перейти на другий берег Браа, я і той лицар, Борх Три Галки, і наш ескорт. А, як виявилось, не можемо.

- Я також не можу. - Любисток устав, зняв капелюшок, уклонився зерріканкам із перебільшеною галантністю. - Мене також не хочуть пропускати на той берег. Мене, Любистка, найславетнішого менестреля і поета у радіусі тисячі миль, не пропускає оцей от десятник, хоча, як бачте, також людина мистецтва.

- Нікого без глейта не пропущу, - сказав десятник понуро, після чого додав до свого малюнка фінальну деталь, дзьобнувши кінчиком держака у пісок.

- Ну й обійдемося, - сказав відьмак. - Поїдемо лівим берегом. До Генгфорсу дорога довшою буде, але як треба - то треба.

- До Генгфорсу? - здивувався бард. - Так ти, Геральте, не за Недаміром ідеш? Не за драконом?

- За яким драконом? - зацікавився Три Галки.

- Не знаєте? Правда не знаєте? Ну, то мушу вам про все розповісти, панове. Я все одно тут чекаю, може, буде їхати хтось із глейтом, хто мене знає і дозволить приєднатися. Сідайте.

- Зараз, - сказав Три Галки. - Сонце майже на три чверті у zenіті, а мене сушить як холера. Не розмовлятимемо із сухим писком. Тее, Вее, риссю до містечка та купіть барильце.

- Подобається ви мені, пане...

- Борх, званий Три Галки.

- Любисток, званий Незрівнянним. Деякими дівчатами.

- Розповідай, Любистку. - Геральта охопила нетерплячка. - Не будемо ж тут стирчати до вечора.

Бард обійняв пальцями гриф лютні, різко вдарив по струнах.

- Як зволите, мовою цвітастою чи нормально?

- Нормально.

- Прошу. - Любисток не відклав лютню. - Тож послухайте, шляхетне панство, що трапилось тиждень тому неподалік міста вільного, Холопіллям званого. Отож, світанком блідим, ледь сонечко ранне рожевим забарвило імлу над луками...

- Мало бути нормально, - нагадав Геральт.

- А хіба ні? Ну добре, добре. Розумію. Коротко, без метафор. На пасовиська під Холопіллям прилетів дракон.

- Е-е-е-е, - сказав відьмак. - Щось воно неправдоподібно. Уже скільки років ніхто не бачив драконів у тих краях. А чи не був то звичайний ослизг? Трапляються ослизги майже такі великі...

- Не ображай мене, відьмаче. Я знаю, що говорю. Я його бачив. Так уже сталося, що я саме був у Холопіллі на ярмарку й бачив усе на власні очі. Балада вже готова, але не захотіли ви...

- Розповідай. Був він великим?

- Із три кінські корпуси. У холці не вищий за коня, але куди більш масивний. Сірий, наче порох.

- Значить - зелений.

- Так. Прилетів несподівано, впав просто на стадо овець, розігнав пастухів, заток із дужину звіряток, чотирьох ізжер та й полетів.

- Полетів... - Геральт покивав. - І кінець?

- Ні. Бо наступного ранку прилетів знову, цього разу ближче до містечка. Спікірував на громаду бабів, які прали білизну на березі Браа. Ото вони втікали, людоньки! У житті я так не сміявся. Дракон же зробив пару кіл над Холопіллям і полетів на пасовиська, там знову взявся за овець. Тільки тоді й почалися розгартіяш і замішання, бо раніше мало хто повірив пастухам. Бургомістр мобілізував міську міліцію і цехи, але, поки ті сформувалися, плебс узяв справу в свої руки й усе вирішив.

- Як?

- Цікавим народним способом. Місцевий шевський майстер, такий собі Козоїд, вигадав спосіб проти гадини. Забили вівцю, напхали її щільно чемерником, беладаною, блекотою, сіркою та шевською смолою.[4 - Земні легенди знають кілька прикладів такого поводження із драконами; однією із найбільш відомих є легенда про вавельського дракона, якого саме таким чином перемогли чи то брати-князі Крак і Лех, чи то чоботар Скуба.] Для певності місцевий аптекар улив усередину дві квартаи своєї мікстури проти чиряків, а жрець із храму Креви помолився над стервом. Потім поставили препаровану вівцю посередині стада, підперши кілком. Насправді ніхто не вірив, що дракон спокуситься на те смердюче на мило гівно, але реальність перевищила наші очікування. Не звертаючи уваги на живих та бекаючих овечок, гад проковтнув наживку разом із кілком.

- І що? Кажі ж, Любистку.

- А я що роблю? Кажу ж. Слухайте, що було далі. Не минуло й стільки часу, скільки треба вправному чоловікові, щоб розшнуувати дамський корсет, як дракон почав раптом ричати й пускати дим, передом і задом. Крутився, намагався злетіти, тоді осовів і знерухомів. Двійко добровольців рушили, аби перевірити, чи отруений гад ще дихає. Були то місцевий грабар і місцевий дурень, народжений недоумкуватою дочкою лісоруба й підрозділом найманих пікінерів, які пройшли Холопіллям іще за часів рокошу[5 - Рокош - Бунт, заколот, який найчастіше здійснюється шляхтою, а не холопством.] воеводи Нужибоба.

- Ото ти брешеш, Любистку.

- Не брешу, тільки прикрашаю, а в тому є різниця.

- Невелика. Розповідай, шкода часу.

- Тож, як я казав, грабар і мужній ідіот вирушили як розвідники. Потім ми насипали їм малий, але милий для ока курганчик.

- Ага, - сказав Борх. - Значить, дракон був іще живим.

- Ще й яким, - весело сказав Любисток. - Живим. Але був таким слабким, що не зжер ані грабаря, ані дурбещела, тільки що кров полизав. А потім, на загальне розчарування, відлетів, здійнявшись у повітря із чималим зусиллям. Щопівтора ста ліктів із гуркотом падав і злітав знову. Інколи йшов, тягнучи задні лапи. Ті, що посміливіші, пішли за ним, на відстані погляду. І знаєте що?

- Кажі, Любистку.

- Дракон заліз в ущелини у Пустульських горах, поблизу від витоків Браа, й сховався у тих печерах.

- Тепер усе ясно, - сказав Геральт. - Дракон, скоріше за все, у тих печерах століття перебував у летаргії. Я чув про такі випадки. І там також має бути його скарбниця. Тепер я знаю, чому блокують міст. Хтось хоче накласти на ту скарбницю лапу. І той хтось - Недамір із Кайнгорна.

- Саме так, - сказав трубадур. - Усе Холопілля аж кипить з цього приводу, бо вважають там, що дракон і скарбниця належать ім. Але вагаються повстати проти Недаміра. Недамір - щеня, він ще й голитися не почав, але вже встиг довести, що проти нього повставати небезпечно. А той дракон йому потрібен диявольськи, тому він так швидко відреагував.

- Потрібна йому та скарбниця, хотів ти сказати.

- У тому й річ, що дракон - навіть більше, ніж скарбниця. Бо, бачте, Недамір гострить зуби на сусіднє королівство, Маллеору. Там після раптової і дивної смерті князя залишилася княжна у віці, так би мовити, покладин.[6 - Поклади́ни - традиційна весільна церемонія, якою завершуються весільні гуляння; перша шлюбна ніч.] Вельможі з Маллеори від Недаміра й інших конкурентів не в захваті, бо знають, що новий володар натягне ім вузду, не те що княжна-шмаркачка. Тож вони вигребли десь старе й запилене пророцтво, що твердить: митра й рука дівчини належать тому, хто переможе дракона. Оскільки ж драконів тут не бачили століттями, то думали, що тепер настав для них спокій. Недамір, звісно, з легенди насмівся, узяв би Маллеору збройною рукою та й по всьому, але коли розійшлася звістка про холопільського дракона, зорієнтувався, що може побити маллеорську шляхту її ж власною зброєю. Якби він з'явився там, несучи драконову голову, народ привітав би його як монарха, посланого богами, а вельможі не посміли б навіть писнути. То ви дивуетесь, що він погнав за драконом, наче кіт за риб'ячим міхурем? Особливо за таким драконом, який ледь ноги волочить? Це ж для нього щасливий випадок, посмішка долі, най його холера.

- А дороги загородив від конкурентів.

- Певно. І від холопілянців. До того ж по всіх околицях він розіслав кінних із глейтами. Для тих, які мають того дракона вбити, бо Недамір не дуже прагне особисто входити до печери з мечем. Миттю залучили найславетніших драконоборців. Більшість із них ти, Геральте, певно, знаєш.

- Можливо. Хто приїхав?

- Ейк з Денесле, це по-перше.

- Хай йому... - Відьмак тихенько присвиснув. - Богобоязний та цнотливий Ейк, лицар без страху й докору, власною особою.

- Ти його знаєш, Геральте? - запитав Борх. - Він і справді такий вовкодав для драконів?

- Не тільки для драконів. Ейк упорається з будь-якою потворою. Забиває навіть мантикор і грифонів. Кількох драконів також прикінчив, я про це чув. Він вправний у цьому. Але псує мені інтереси, босяцюра, бо не бере грошей. Хто ще, Любистку?

- Рубайли з Крінфріду.

- Ну, вважайте - немає вже дракона. Навіть якщо він зцілиться. Та трійця - зіграна банда, б'ються не дуже чисто, але дієво. Вибили усіх ослизгів і вилохвостів у Реданії, а при нагоді прикінчили й трьох червоних драконів і одного чорного, і це вже щось. Це всі?

- Ні. Приєдналася до них іще шістка гномів під командою Ярпена Зігріна.
- Не знаю його.
- Але про дракона Оквіста з Кварцової гори ти чув?
- Чув. І бачив каміння з його скарбниці. Були там сапфіри небувалих кольорів і діаманти величезні, наче черешні.
- Ну так знай, що саме Ярпен Зігрін і його гноми прикінчили Оквіста. Було про те складено баладу, але нудну, бо не моя. Якщо ти не чув - нічого не втратив.
- Це всі?
- Так. Не враховуючи тебе. Ти стверджуєш, що не чув про дракона, хтозна, може, воно й правда. Але тепер ти вже знаєш. І що?
- І нічого. Мене той дракон не цікавить.
- Ха! Хитро, Геральте. Бо ти й так не маєш глейту.
- Повторюю, мене той дракон не цікавить. А що з тобою, Любистку? Що тебе так тягне у той бік?
- Усе просто. - Трубадур стеноу плечима. - Треба бути близько від пригод і подій. Щодо битви з тим драконом - буде розголос. Авжеж, я міг би скласти баладу й на підставі розповіді, але вона звучатиме інакше, співана кимось, хто бачив бій на власні очі.
- Вій? - засміявся Три Галки. - Хіба щось на кшталт різанини свині чи четвертування трупа. Слухаю і не можу припинити дивуватися. Славні вої, які мчать сюди з усіх кінських ніг, аби дорізати напівдохлого дракона, отруєного якимось хамом. Сміятися хочеться і ригати.
- Ти помиляєшся, - сказав Геральт. - Якщо дракон не помер від отрути на місті, то, напевне, його організм уже її переборов і дракон тепер повний сил. Зрештою, немає великого значення. Рубайли з Крінфрідусу все одно його вб'ють, але без бою, якщо хочеш знати, не обійдеться.
- Тож ти ставиш на Рубайл, Геральте?
- Ясно ж.
- Аякже, - відіззався стражник-митець, який досі мовчав. - Драконище - то потвора магічна, й не прибити його інакше, ніж чарами. Якщо хто й дасть йому раду, то це чарівниця, яка проїхала туди вчора.
- Хто? - Геральт схилив набік голову.
- Чарівниця, - повторив стражник. - Я ж кажу.
- Ім'я назвала?

- Назвала, але я забув. Мала глейт. Молода була, вродлива по-своєму, але ті очі... Самі знаєте, пане. Аж зимно людині стає, коли така гляне.

- Ти щось про те знаєш, Любистку? Хто це може бути?

- Ні, - скривився бард. - Молода, вродлива й такі собі очі. Теж мені прикмета. Вони всі такі. Жодна з тих, кого я знаю, а знаю я багатьох, не виглядає старшою, ніж на двадцять п'ять чи тридцять, а деякі ж, як я чув, пам'ятають іще часи, коли там, де нині стоїть Новіград, шумів бір. Зрештою, для чого ж існують еліксири з мандрагори?[7 - Відзначимо, що мандрагора в народних магічних віруваннях пов'язана, окрім іншого, з любовною магією (від приготування приворотних напоїв до застосування її «парфумерних» можливостей - вважалося, що запах мандрагорового листа має збуджувальний ефект).] А мандрагорою вони ж собі й очі закапують, аби ті блищали. Як воно у баб буває.

- Не руда була? - запитав відьмак.

- Ні, пане, - відказав десятник. - Чорненька.

- А кінь якої масті? Каштановий із білою зіркою?

- Ні. Чорний, як і вона. Та оце ж, панове, кажу вам, вона дракона вб'є. Дракон - це робота для чародія. Людська сила з ним не впорається.

- Цікаво, що б на це сказав швець Козоїд, - засміявся Любисток. - Якби він мав під рукою щось міцніше, аніж чемерник та беладона, драконова шкіра вже сушилась би на холопільському частоколі, балада була б готова, а я б не плавився тут на сонці...

- А як трапилося, що Недамір не взяв тебе із собою? - поцікавився Геральт, скося дивлячись на поета. - Адже ти був у Холопільлі, коли він вирушав. Чи король не любить людей мистецтва? З якої причини ти плавишся тут, замість того аби грати біля королівського стремена?

- Причина - то одна молода удова, - понуро сказав Любисток. - Холера б її узяла. Загуляв я, а на другий день Недамір і решта були вже за рікою. Узяли із собою навіть того Козоїда й розвідників із холопільської міліції, тільки про мене забули. Тлумачу це десятнику, а він знай своє...

- Є глейт - пускаю, - сказав байдуже алебардник, відливаючи на стіну хатинки митника. - Немає глейту - не пускаю. Наказ такий...

- О, - перервав Три Галки. - Дівчата з пивом повертаються.

- І не самі, - додав Любисток, устаючи. - Гляньте, який кінь. Наче дракон.

З боку березового гайка над'їжджали чвалом зерріканки, тримаючись обабіч вершника на великому, бойовому, неспокійному жеребчику.

Відьмак також устав.

Вершник носив фіолетовий оксамитовий каптан зі срібним гаптуванням і короткий плащ, обшитий соболиним хутром. Випростаний у сідлі, дивився на них з погордою – Геральт знав такі погляди. І не дуже їм радів.

– Вітаю панство. Я – Доррегарай, – представився вершник, поволі й з гідністю спішуючись. – Майстер Доррегарай. Чорнокнижник.

– Майстер Геральт. Відьмак.

– Майстер Любисток. Поет.

– Борх, на прізвисько Три Галки. А з моїми дівчатами, які отам-от витягають шпунт з барильця, ви, пане Доррегарая, уже познайомилися.

– Саме так, саме так, – сказав чародій без усмішки. – Ми обмінялися поклонами, я і чарівні воительки з Зерріканії.

– Ну, от і чудово. – Любисток роздав шкіряні кубки, принесені Веею. – Тож напийтеся із нами, пане чародію. Пане Борху, десятнику давати?

– Зрозуміло! Йди до нас, пане вояче.

– Думаю, – сказав чорнокнижник, зробивши маленький елегантний ковток, – що до застави на мосту вас привела та сама мета, що й мене?

– Якщо ви маєте на увазі дракона, пане Доррегарая, – сказав Любисток, – то саме так воно і є. Я хочу бути там і скласти баладу. На жаль, оцей десятник, людина, видно, без розуміння, не хоче мене пропускати. Хоче глейту.

– Прошу вибачення. – Алебардник відпив свого пива, поплямкав. – У мене наказ на шиї висить. А кажуть, що чи не все Холопілля зібралося уже із возами й хоче рушити у гори за драконом. У мене наказ...

– Твій наказ, солдате, – насупився Доррегарай, – стосується мотлоху, який може завадити справі, дівок, що можуть поширювати розпусту й паскудну неміч, злодіїв, бродяг і гультаїв. Але не мене.

– Нікого без глейту не пропущу, – набурмосився десятник. – Клянуся...

– Не клянися, – урвав його Три Галки. – Краще випий ще. Тее, налий цьому мужньому воякові. І сядьмо, панове. Пиття навстоячки, швидко й без належної закуски не личить шляхтичу.

Вони усілися на колодах навколо барильця. Алебардник, оце пасований на шляхтича, червонів від задоволення.

– Пий, славний сотнику, – підганяв його Три Галки.

– Я десятник, я не сотник. – Алебардник іше більше почервонів.

– Але будеш сотником, точно, – вишкірився Борх. – Чолов'яга з тебе крутий, ураз звання отримаеш.

Доррегарай, відмовляючись від добавки, повернувся до Геральта.

- У містечку ще балакають про василіска, мосьпане відьмаче, а ти вже до дракона придивляєшся, як бачу, - сказав він тихо. - Цікаво, аж настільки потрібна тобі готівка чи заради розваги вбиваєш ти створіння, яким загрожує вимирання?

- Дивна цікавість, - відповів Геральт, - з боку того, хто стрімголов мчить, аби встигнути випотрошити дракона, вибити йому зуби, такі цінні при виготовленні чародійських ліків і еліксирів. Чи це правда, мосьпане чародію, що зуби, вибиті у живого дракона, найкращі?

- Ти упевнений, що я для того туди іду?

- Я упевнений. Але тебе вже хтось випередив, Доррегарая. Перед тобою устигла проїхати твоя конфраатерка із глейтом, якого ти не маєш. Чорноволоса, якщо це тебе цікавить.

- На чорному коні?

- Кажуть, що так.

- Йеннефер, - сказав, насупившись, Доррегарай.

Відьмак непомітно здригнувся. Запанувала тиша, яку перервала відрижка майбутнього сотника.

- Нікого... без глейту...

- Двісті лінтарів вистачить? - Геральт спокійно витягнув з кишені капшук, отриманий від товстого війта.

- Геральте, - загадково усміхнувся Три Галки, - ти все-таки...

- Вибачаюся, Борху. Прикро мені, що не поїду із вами до Генгфорсу. Може, іншим разом. Може, ми ще зустрінемося.

- Нічого мене не тягне до Генгфорсу, - повільно сказав Три Галки. - Зовсім нічого, Геральте.

- Сховайте той мішок, пане, - сказав грізно майбутній сотник. - Це звичайний підкуп. Навіть за триста не пропущу.

- А за п'ятсот? - Борх вийняв свого капшука. - Сховай мішок, Геральте. Я заплачу мито. Це мене почало розважати. П'ятсот, пане солдате. По сто за голову, враховуючи моїх дівчат як одну чарівну штуку. Як воно?

- Ой-ей-ей, - забідкався майбутній сотник, ховаючи під куртку капшук Борха. - Що я королю скажу?

- Скажеш йому, - відповів Доррегарай, випрямляючись і витягаючи з-за пояса оздоблену паличку зі слонової кістки, - що страх тебе обійняв, як ти це побачив.

- Що, пане?

Чародій махнув паличкою, крикнув закляття. Сосна, що росла на скалі над берегом, спалахнула, вся, миттєво, від землі до верхів'я вкрившись шаліючим полум'ям.

- На коней! - Любисток, зриваючись із землі, закинув за спину лютню. - На коней, панове! І пані!

- Запору геть! - заревів до алебардників бородатий десятник, який мав великі шанси стати сотником.

На мосту, за заслоном, Вея натягнула віжки, кінь затанцював, забив копитами по колодах. Дівчина, метляючи кісками, крикнула пронизливо.

- Слушно, Вее! - крикнув у відповідь Три Галки. - Далі, мосьпани, на коней! Поїдемо по-зерріканськи, із гуркотом і свистом!

IV

- Ну й гляньте, - сказав найстарший з Рубайл, Богольт, величезний і масивний, наче стовбур старого дуба. - Недамір не прогнав вас на всі чотири боки, прошу мосьпанство, хоча я був упевнений, що, власне, так він і зробить. Що ж, не нам, худорідним, ставити під сумнів королівські рішення. Мостить собі лігвища, хлопці. А так, між нами, відьмаче, про що ти з королем балакав?

- Ні про що, - сказав Геральт, зручніше спираючись спиною на підтягнуте до вогню сідло. - Він навіть із намету до нас не вийшов. Вислав тільки свого фактотума, як там його...

- Гилленстерна, - підказав Ярпен Зігрін, кремезний бородатий гном, вкочуючи у вогонь величезний смоляний пеньок, якого притаскав із хачів. - Надутий молодик. Свиня годована. Ми як приєдналися, то прийшов, носа задер до самого неба, фу-фу, пам'ятайте, каже, гноми, хто тут командує, кого тут слухатися належить, тут король Недамір наказує, а слово його - закон, і всяке таке. Стояв я, слухав і думав собі, що накажу своїм хлопцям повалити на землю та й обісцю йому плащ. Але вирішив - най йому, знаєте, знову балачки пішли б, що гноми злостиві, що агресивні, що сучі діти і що неможлива... як воно там зветься, холера... колокзистенція, [8 - Ярпен Зігрін має на увазі «коекзистенція», від лат. «existencia», «існування»; буквально - «співіснування».] чи як там. І одразу знову десь був би погром, у якомусь містечку. Тож слухав я гречно та головою кивав.

- Виявляється, пан Гилленстерн нічого іншого й не вмів, - сказав Геральт. - Бо й нам він те саме сказав, і також довелося кивати.

- А як на мене, - відгукнувся інший з Рубайл, умощуючи попону на купу хмизу, - погано, що Недамір вас не прогнав. Люду тягнеться на дракона - аж

страх. Мурашник цілий. Це вже не виправа, а на кладовище процесія. Я у тіснєві битися не люблю.

- Та заспокойся, Ніщуко, - сказав Богольт. - Укупі ходити веселіше. Що ж ти, на драконів ніколи не ходив? Завжди на дракона тьма народу тягнеться, ярмарок цілий, справжній бордель на колесах. Але тільки гадина покажеться, то знаєш же, хто у полі лишиться. Ми, й ніхто інший.

Богольт замовк на хвилику, солідно ковтнув із великої, обплетеної лозою пляшки, гучно відшмаркався, відкашлявся.

- Інша справа, - продовжував, - практика показує, що часто лише після убивства дракона й починається потіха та різанина, а голови, наче груші, летять. Допіру коли скарбницю ділять, мисливці один одному межі очі скачуть. Що, Геральте? Га? Маю рацію? Відьмаче, до тебе говорю.

- Відомі мені такі випадки, - сказав відьмак сухо.

- Відомі, кажеш. Напевне, з чужих слів, бо не чув я, щоб ти коли на драконів полював. Скільки живу, не чув, аби відьмак на драконів ходив. Тим дивніше, що ти тут з'явився.

- Правда, - процідив Кеннет, прозваний Пильщиком, [9 - Кеннет, прозваний Пильщиком - а цей Рубайло прізвиськом своїм завдячує назві комахи-шкідника *Serphus rugosus*, так званому «хлібному пильщику».] наймолодший з Рубайл. - Дивно воно. А ми...

- Зачекай, Пильщику. Я зараз говорю, - перебив Богольт. - Зрештою, довго патякати наміру не маю. Відьмак і так уже знає, про що йдеться. Я його знаю, він мене знає, до цього часу дорогу ми один одному не заступали, і, сподіваюся, й надалі не станемо. Ну, бо зауважте, хлопці, що коли б я, наприклад, хотів відьмаку в його роботі перешкодити або здобич з-під носа захопити, то відьмак, з місця не сходячи, тією своєю відьмацькою бритвою мене хльоснув би - і був би в своєму праві. Я маю рацію?

Ніхто не погодився і не заперечив. Втім здавалося, ані до першого, ані до другого Богольту діла не було.

- Ага, - продовжив він, - укупі ходити веселіше, як я вже сказав. І відьмак може у компанії знадобитися. Місцина дика й відлюдна, а раптом вискочить на нас переляк, чи жеритва, чи стрига, то може нам клопоту наробити. А буде Геральт поблизу, то не матимемо клопоту, бо то його спеціальність. Але дракон - то не його спеціальність. Вірно?

Знову ніхто ані підтвердив, ані заперечив.

- Пан Три Галки, - продовжив Богольт, передаючи пляшку гному, - він із Геральтом, і це для мене достатня рекомендація. То хто вам заважає, Ніщуко, Пильщик? Може, Любисток?

- Любисток, - сказав Ярпен Зігрін, передаючи пляшку бардові, - завжди припреться, коли щось цікаве діється, і всі знають, що він ні зашкодить, ні допоможе, ні маршу не затримає. Щось наче реп'ях на собачому хвості. Ні, хлопці?

«Хлопці», бородаті й квадратні гноми, зареготали, трусячи бородами. Любисток зсунув капелюшка на потилицю й сьорбнув із пляшки.

- О-о-о-ох, зараза, - застогнав, хапаючи повітря. - Аж голос відбирає. З чого гнали, зі скорпіонів?

- Одне мені не подобається, Геральте, - сказав Пильщик, беручи посудину в менестреля. - Те, що ти цього чаклуна сюди притягнув. Тут щось від чаклунів проходу вже немає.

- Правда, - підхопив гном. - Слушно Пильщик каже. Той Доррегарай потрібен нам, як свині сідло. Маємо віднедавна власну відьму, шляхетну Йеннефер, тьфу-тьфу.

- Та-ак, - протягнув Богольт, чухаючи бичачий карк, з якого щойно зняв шкіряний ошийник, наїжачений сталевими шипами. - Чаклунів тут забагато, прошу мосьпанство. Рівно на двох забагато. І дуже сильно вони до нашого Недаміра пригорнулися. Гляньте тільки, ми тут під зорями, довкола вогню, а вони, прошу мосьпанство, у теплі, у королівському наметі змовляються вже, хитрі лиси: Недамір, відьма, чаклун і Гилленстерн. А Йеннефер - найгірша. А сказати вам, про що вони змовляються? Як нас у дурні пошити, от про що.

- Й оленину жеруть, - втрутився похмуро Пильщик. - А ми що іли? Бабака! А бабак, питаю вас, що воно? Щур, і ніщо інше. То що ми іли? Щура!

- То нічого, - сказав Ніщука. [10 - Ніщука - ім'я одного з Рубайл походить від польської назви реліктової риби-хижака - панцирної щуки (*Lepisosteus*), що збереглася у Центральній Америці.] - Скоро драконячого хвоста скуштуємо. Немає нічого смачнішого за драконячий хвіст, на вугіллі запечений.

- Йеннефер, - продовжував Богольт, - це паскудна, злостива і язиката баба. Не те що твої дівахи, пане Борху. Ці тихі й милі, о, гляньте, сіли біля коней, шаблі гострять, а проходив я повз, пожартував, то усміхнулися, зубки вишкірили. Так, у радість я їм, не те що Йеннефер - та крутить-вертить. Кажу вам, треба пильнувати, бо гівно буде з умови нашої.

- Якої умови, Богольте?

- Що, Ярпене, скажемо відьмаку?

- Не бачу протипоказань, - сказав гном.

- Горілки нема вже, - втрутився Пильщик, перевертаючи пляшку догори дном.

- То принеси. Ти ж наймолодший, прошу мосьпанство. А умову, Геральте, ми уклали, бо ми ж не найманці й ніякі там не платні пахолки, і Недамір нас на дракона не посилатиме, кинувши пару золотих під ноги. Правда - вона така, що ми із драконом впораємося без Недаміра, а Недамір без нас не впорається. А з того ясно випливає: хто більшого вартий, того й частка має бути більшою. Ми і постановили чесно - ті, хто у рукопашний бій піде й дракона завалить, бере половину скарбниці. Недамір, з огляду на рід і

титул, бере чверть, у будь-якому разі. А решта, якщо будуть допомагати, поділять залишки – чверть – між собою, порівну. Що ти на це?

– А що на це Недамір?

– Не сказав ані «так», ані «ні». Але нехай він краще поводить тихенько, молодик. Я ж казав, сам він проти дракона не піде, має покластися на фахівців, значить, на нас, Рубайл, і на Ярпена з його хлопцями. Ми, і ніхто інший, зустрінемо дракона на відстані меча. Решта, у тому числі й чарівники, якщо чесно допоможуть, поділять між собою чверть скарбниці.

– Окрім чарівників, кого ви зараховуєте до решти? – зацікавився Любисток.

– Усе ж не музик та віршомазів, – зареготав Ярпен Зігрін. – Зараховуємо тих, хто працює сокирою, а не лютнею.

– Ага, – сказав Три Галки, дивлячись на зоряне небо. – А чим працюють Козоїд і його набрид?

Ярпен Зігрін сплкнув у вогнище, щось пробурмотівши погномськи.

– Міліція з Холопільля знає ці засрані гори й працює за провідників, – тихо сказав Богольт. – Тож справедливо буде допустити їх до поділу. Утім, із шевцем – трохи інша справа. Бачте, недобре воно буде, якщо хамство вирішить, що коли дракон з'явиться десь, то, замість того щоби слати за професіоналами, можна йому тихцем дати отруту – і далі борсатися у збіжжі з дівками. Якщо така процедура пошириться, то хіба жебрати нам доведеться. Що, ні?

– Правда, – додав Ярпен. – Тому, кажу вам, із тим шевцем має статися щось погане до того, як він, тягти його мати, до легенди потрапить.

– Якщо має статися, то станеться, – сказав впевнено Ніщавка. – Залиште це на мене.

– А Любисток, – підхопив гном, – сраку йому в баладі обробить, на сміх підніме. Щоби були йому ганьба й сором на віки вічні.

– Про одне я забув, – сказав Геральт. – Є тут один, хто може вам усі плани поплутати. Який ні на які розділи та умови не піде. Я кажу про Ейка з Денесле. Ви із ним розмовляли?

– Про що? – проскреготів Богольт, палицею поправляючи колоди у вогнищі. – З Ейком, Геральте, не поговориш. Він на інтересах не розуміється або в домовленостях участі не бере.

– Коли ми під'їжджали до вашого табору, – сказав Три Галки, – ми його зустріли. Стояв навколішки на камінні, при повному озброєнні, і витріщався у небо.

– Він так постійно робить, – сказав Пильщик. – Медитує або молиться. Говорить, що треба так, бо йому богами наказано людей від зла охороняти.

- У нас, у Крінфріді, - буркнув Богольт, - тримають таких у хліву, на ланцюгу, й дають ім шматок вугілля, тоді вони на стінах дурню всяку малюють. Але досить уже тут про ближніх пліткувати, поговоримо про справи.

У коло світла безшелесно увійшла невисока, загорнута у вовняний плащ молода жінка із чорним волоссям, зібраним золотою сіточкою.

- Що воно так смердить? - запитав Ярпен Зігрін, удаючи, що не бачить її. - Наче сірка, ні?

- Ні. - Богольт, дивлячись убік, демонстративно потягнув носом. - Це мускус чи якісь інші пахощі.

- Ні, то хіба... - скривився гном. - Ах! Це ж вельможна пані Йеннефер! Вітаємо, вітаємо!

Чародійка повільно обвела поглядом присутніх, на хвильку зупинивши блискучі очі на відьмаку. Геральт злегка усміхнувся.

- Дозвольте присісти?

- Авжеж, авжеж, добродійко ти наша, - сказав Богольт і чхнув. - Сідайте отут, на сідлі. Кеннете, ворухи жопою і подай чародійці сідло.

- Панове тут про справи, як я чую. - Йеннефер усілася, витягнувши перед собою зграбні ноги у чорних панчохах. - Без мене?

- Не насмілилися б ми, - сказав Ярпен Зігрін, - непокоїти таку поважну особу.

- Ти, Ярпене, - Йеннефер примружила очі, повертаючи голову до гнома, - краще помовч. З першого дня ти наполегливо ставишся до мене, як до повітря, тож роби так і далі, не муч себе. Бо мене воно також не мучить.

- Та що це ви, пані Йеннефер. - Ярпен вишкірив у посмішці нерівні зуби. - Хай на мене кліщі наповзуть, якщо я не ставлюся до вас краще, ніж до повітря. Повітря, наприклад, я, буває, псую, на що з вами я б не наважився жодним чином.

Бородаті «хлопці» гучно розреготалися, але одразу стихли, побачивши сине світіння, яке раптом оточило чародійку.

- Ще одне слово, і від тебе зостанеться тільки зіпсоване повітря, Ярпене, - сказала Йеннефер голосом, у якому дзвенів метал. - І чорна пляма на траві.

- І справді, - кахикнув Богольт, розряджаючи тишу, що раптом згустилася. - Мовчи, Зігріне. Послухаємо, що має сказати нам пані Йеннефер. Вона тільки-но скаржилася, що ми тут без неї про справи говоримо. З того я роблю висновок, що вона має для нас якусь пропозицію. Послухаємо, прошу мосьпанство, що воно за пропозиція. Аби тільки не пропонувала нам, що сама, чарами, прикінчить дракона.

- А що? - Йеннефер підвела голову. - Вважаєш, що це неможливо, Богольте?

- Може, й можливо. Але для нас не вигідно, бо, напевне, ти б зажадала тоді половину драконової скарбниці.

- Щонайменше, - сказала чародійка.

- Ну, то самі бачите, що то для нас не вигідно. Ми, пані, бідні воїни, якщо здобич у нас повз ніс пройде, то голод нам в очі загляне. Щавлем та лободю живимосся...

- На свята тільки бабак і трапляється, - втрутився Ярпен Зігрін сумним голосом.

- ...воду криничну п'ємо. - Богольт хильнув з пляшки, і його аж трохи пересмикнуло. - Для нас, пані Йеннефер, немає виходу. Або здобич, або зимою під плотом замерзнути. А заїжджий двір - коштує.

- І пиво, - додав Нищавка.

- А також дівки, - розмріявся Пильщик.

- Тому, - Богольт подививсь на небо, - самі, без чарів і без вашої допомоги, ми дракона вб'ємо.

- Такий ти впевнений? Пам'ятай, що є межі можливостей, Богольте.

- Може, і є, але поки що я їх не зустрічав. Ні, пані. Повторюю, самі ми дракона вб'ємо, без жодних чарів.

- Особливо, - додав Ярпен Зігрін, - що чари ті, напевно, також мають свою межу можливостей, якої ми, на відміну від нашої, не знаємо.

- Ти сам до цього додумався, - запитала повільно Йеннефер, - чи хтось тобі підказав? Чи не через присутність відьмака у тому зацному гроні ви такі зарозумілі?

- Ні, - сказав Богольт, дивлячись на Геральта, який, здавалося, дрімав, ліниво витягнувшись на попони, із сідлом під головою. - Відьмак нічого до цього не має. Послухайте, вельможна Йеннефер. Ми зробили королю пропозицію, але він не удостоїв нас відповіддю. Ми ж терплячі, до ранку почекаємо. Якщо король умову прийме, ідемо далі разом. Якщо ні - ми повертаємося.

- Ми також, - пробурчав гном.

- Жодних торгів не буде, - продовжив Богольт. - Або пан, або пропав. Повторіть наші слова Недаміру, пані Йеннефер. А я вам ось що скажу - угода й для вас добра, і для Доррегарая, оскільки ви з ним домовитесь. Нам, майте на увазі, драконячий труп непотрібний, тільки хвіст його візьмемо. А решта - ваша буде, тільки бери-вибирай. Не пожаліємо вам ані зубів, ані мозку, нічого, що вам для чародійства потрібно.

- Авжеж, - додав Ярпен Зігрін, хихочучи. - Падаль для вас буде, чародіїв, ніхто її у вас не відбере. Хіба що інші стерв'ятники.

Йеннефер встала, закидаючи плащ на плече.

- Недамір не чекатиме до ранку, - сказала різко. - Він погоджується на ваші умови вже тепер. Всупереч, знайте це, моїм та Доррегараєвим порадам.

- Недамір, - поволі вищідив Богольт, - виявляє мудрість, дивну для такого молодого короля. Бо для мене, пані Йеннефер, мудрість - це, між іншим, уміння пропускати повз вуха дурні чи нещирі поради.

Ярпен Зігрін пирхнув у бороду.

- Інакше заспіваєте, - чародійка взялася в боки, - коли завтра дракон вас розхльостає, подіривить і потрощить кістки. Чоботи мені лизатимете і скиглитимете про допомогу. Як завжди. Якщо я добре вас знаю, якщо добре знаю таких, як ви. А я вас до нудоти знаю.

Вона відвернулася й пішла у темряву без слова прощання.

- У мої часи, - сказав Ярпен Зігрін, - чарівники сиділи у вежах, читали вчені книги й змішували всіляку мерзоту у тиглях. Не плуталися у воїв під ногами, не втручалися у наші справи. І не крутили задком у хлопів перед очима.

- Задок, скажімо чесно, нічогенький собі, - сказав Любисток, настроюючи лютню. - Га, Геральте? Геральте? Гей, де подівся наш відьмак?

- А яке нам до того діло? - буркнув Богольт, підкидаючи дерево у вогонь. - Пішов. Може, за потребою, прошу мосьпанство. Його справа.

- Напевне, - погодився бард і вдарив долонею по струнах. - Заспівати вам щось?

- А й заспівай, холера, - сказав Ярпен Зігрін і сплюнув. - Але не думай, Любистку, що я дам тобі за твое бряжчання хоча б шеляг. Тут, хлопе, не королівський двір.

- Воно й видко, - кивнув трубадур.

V

- Йеннефер.

Обернулася, наче заскочена зненацька, хоча відьмак не сумнівався, що вона ще здалеку чула його кроки. Поставила на землю дерев'яне цеберко, випрямилася, відгорнула з чола волосся, що вилізло з-під золотої сіточки, крученими локонами спадаючи на плечі.

- Геральте.

Як завжди, носила вона лише два кольори. Свої кольори: чорне та біле. Чорне волосся, чорні довгі вії, за якими доводилося угадувати колір її очей. Чорна спідниця, чорний короткий каптанчик із білим хутряним коміром. Біла сорочка з найтоншого льону. На шиї – чорна оксамитка, оздоблена всіяною діамантиками зіркою з обсидіану.

– Ти анітрохи не змінилася.

– Як і ти, – вона скривила губи. – І в обох випадках це однаково нормально. Чи, якщо хочеш, однаково ненормально. У будь-якому разі, натяк на це, може, і є непоганим способом розпочати розмову, але він безглуздий. Правда?

– Правда, – кивнув він, дивлячись у бік намету Недаміра й вогнищ королівських лучників за темними абрисами фургонів. Від найдалшого вогнища лунав звучний голос Любистка, що співав «Зорі над трактом», одну зі своїх найвдаліших любовних балад.

– Що ж, вступ – позаду, – сказала чародійка. – Слухаю, що далі.

– Бачиш, Йеннефер...

– Бачу, – урвала вона різко. – Але не розумію. Навіщо ти сюди приїхав, Геральте? Адже не через дракона? Хіба в цьому сенсі нічого не змінилося?

– Ні. Нічого не змінилося.

– Тож навіщо, питаю, ти до нас приєднався?

– Якщо я скажу, що через тебе, – ти повіриш?

Вона дивилася на нього мовчки, а у її блискучих очах було щось, що йому не подобалося.

– Повірю, чому ж ні, – сказала вона нарешті. – Чоловіки люблять зустрічатися зі своїми колишніми коханками, люблять поновлювати спогади. Люблять уявляти, що колишне любовне піднесення дає їм щось на зразок довічного права власності на партнерку. Це добре впливає на їхнє самопочуття. Ти не виняток. Попри все.

– Попри все, – посміхнувся він, – ти маєш рацію, Йеннефер. Твій вигляд чудово впливає на моє самопочуття. Іншими словами, я тішуся, що бачу тебе.

– І це все? Ну, то скажімо, що і я втішаюся. А натішившись, зичу тобі доброї ночі. Йду, як бачиш, відпочивати. Але спершу маю намір умитися, а для цього я звикла роздягатися. Тож відійди, аби гречно забезпечити мені мінімум зручності.

– Йен, – простягнув він до неї руки.

– Не називай мене так! – просичала вона люто, відскакуючи, а з пальців, які вона спрямувала в його бік, сипнули блакитні й червоні іскри. – А якщо ти мене торкнешся, я випалю тобі очі, мерзото.

Відьмак відсахнувся. Чародійка, трохи заспокоївшись, знову відкинула волосся з чола, встала перед ним з кулаками, упертими в боки.

- Ти про що думав, Геральте? Що ми весело попліткуємо, що пригадаємо давні часи? Що, може, наприкінці балачок ми підемо разом у фургон і покохаємося на кожухах, просто так, щоб освіжити пам'ять? Га?

Геральт, не будши впевненим, чи чародійка магічно не читає його думки, чи просто напрочуд точно здогадується, мовчав, криво посміхаючись.

- Ці чотири роки зробили своє, Геральте. Мені вже минуло, і тому, і тільки тому я не наплювала тобі в очі при теперешній зустрічі. Але нехай тебе не вводить в оману моя ввічливість.

- Йеннефер...

- Мовчи! Я дала тобі більше, ніж будь-якому чоловікові, лайдаче. Сама не знаю, чому, власне, тобі. А ти... О, ні, мій дорогенький. Я не дівка і не випадково впіймана у сіть ельфійка, яку одного ранку можна кинути, піти собі, не розбудивши, лишивши на столику букетик фіалок. Не та, кого можна виставити на посміховисько. Бережися! Якщо скажеш зараз хоча б слово - пожалієш!

Геральт не сказав ані слова, безпомилково відчуваючи злість, що кипіла у Йеннефер. Чародійка знову відкинула з чола неслухняні локони, заглянула йому в очі, зблизька.

- Ми зустрілися, на жаль, - сказала вона тихо. - Не привертатимемо до себе увагу. Збережімо обличчя. Давай удавати добрих знайомих. Але не помилися, Геральте. Між тобою і мною вже немає нічого. Нічого, розумієш? І радій, бо це означає, що я вже облишила певні проекти, які ще донедавна щодо тебе мала. Але це зовсім не означає, що я тебе вибачила. Я ніколи не вибачу, відьмаче. Ніколи.

Вона різко відвернулася, схопила цеберко й відійшла, розбризкуючи воду, за фургон.

Геральт відігнав комара, що дзижчав над вухом, повільно пішов у бік вогнища, біля якого рідкими оплесками саме нагороджували виступ Любистка. Глянув на темно-синє небо над чорною зубатою пилкою вершин. Хотів розсміятися. Не знав чому.

VI

- Обережніше там! Уважно давайте! - закричав Богольт, обертаючись на козлах назад, у бік колони. - Ближче до скелі! Уважно!

Фургони котилися, підскакуючи на камінні. Візниці лаялися, нахльостуючи коней віжками, вихиляючись, дивилися неспокійно, чи колеса на достатній

відстані від краю ущелини, над якою бігла вузька нерівна дорога. Унизу, на дні прірви, білою піною вирувала серед каміння річка Браа.

Геральт притримав коня, притискаючись до скелі, вкритої рідким бурим мохом і білими квіточками, схожими на лишайник. Він дозволив фургону Рубайл випередити його. З голови колони прискакав Пильщик, котрий вів обоз разом із розвідниками з Холопілля.

- Добре! - крикнув він. - Рушайте скоріше! Далі воно просторіше!

Король Недамір і Гилленстерн, обидва верхи, у супроводі кількох кінних лучників, порівнялися із Геральтом. За ними туркотіли вози королівського табору. Ще далі котився фургон гномів, яким правив Ярпен Зігрін, безперервно горлаючи.

Недамір, худорлявий та веснянкуватий підліток у білому кошуку, минув відьмака, кинувши на нього зверхній, хоча й помітно втомлений погляд. Гилленстерн випростався і стримав коня.

- Дозвольте-но, пане відьмаче, - сказав владно.

- Слухаю. - Геральт ударив кобилу п'ятами, поволі рушив у бік канцлера, вслід за табором. Дивувався, що, маючи настільки показне черевце, Гилленстерн проміняв зручності їзди у візку на сідло.

- Учора, - Гилленстерн трохи натягнув віжки, прикрашені золотими бляшками, й відкинув з плеча бірюзовий плащ, - учора ви сказали, що вас дракон не цікавить. А що ж тоді вас цікавить, пане відьмаче? Чому ви ідете з нами?

- Це вільна країна, пане канцлере.

- Поки що. Але у цьому почті, пане Геральте, кожен повинен знати своє місце. І роль, яку він має виконувати згідно з волею короля Недаміра. Ви це розумієте?

- Що ви хочете сказати, пане Гилленстерне?

- Те, що кажу. Я чув, що останнім часом із вами, відьмаками, важко домовлятися. Річ у тому, що коли не вкажуть відьмаку на потвора, яку слід убити, відьмак, замість того аби брати меч і рубати, починає роздумувати, чи це годиться, чи не виходить воно за межі можливості, чи не суперечить це кодексу і чи потвора - справді потвора, наче це не кидається в очі. Мені здається, що вам просто щастить. За моїх часів відьмаки смерділи не грошима, а виключно онучами. Не роздумуючи, рубали, на що їм указували, і все одно було їм, чи це вовкулак, чи дракон, чи збирач податків. Важливо було, чи добре вони рубають. Чи ні, Геральте?

- Ви маєте для мене якесь доручення, Гилленстерне? - сухо запитав відьмак. - Тоді говоріть, про що йдеться. Подумаємо. А якщо не маєте, то шкода язиком молоти, правда ж?

- Доручення? - зітхнув канцлер. - Ні, не маю такого. Тут йдеться про дракона, а це явно за межами можливого для тебе, відьмаче. Уже краще Рубайли. Тебе я хотів тільки попередити. Застерегти. Відьмацькі фанаберії

розподілу потвор на добрих та злих я і король Недамір прийняти можемо, але не хочемо про них слухати, а тим більше бачити, як їх упроваджують у життя. Не втручайся у королівські справи, відьмаче. І не змовляйтеся з Доррегареєм.

- Я не звик змовлятися з чародіями. Звідки таке припущення?

- Доррегарай, - сказав Гилленстерн, - у своїх фанаберіях випереджає навіть відьмаків. Не зупиняється на розподілі потвор на добрих і злих. Вважає їх усіх добрими.

- Це аж занадто.

- Безумовно. Але він обстоює свої погляди з дивовижним завзяттям. Насправді я б не здивувався, якщо б із ним щось трапилося. А оскільки доєднався він до нас у дивному товаристві...

- Я не товариство для Доррегарая. Як і він - для мене.

- Не перебивай. Товариство його дивне. Відьмак, сповнений докорів сумління, наче хутро - бліх. Чародій, який повторює друїдську маячню про рівновагу в природі. Мовчазний лицар Борх Три Галки і його ескорт із Зерріканії, де, як усім відомо, приносять жертви зображенню дракона. І всі вони раптом доєднуються до полювання. Дивно, чи не так?

- Нехай буде, що - так.

- Тоді знай, - сказав канцлер, - що на найзагадковіші проблеми знаходяться, як доводить практика, найпростіші рішення. Не змушуй мене, відьмаче, аби я до них удався.

- Не розумію.

- Розумієш, розумієш. Дякую за розмову, Геральте.

Геральт затримався. Гилленстерн погнав коня і приєднався до короля, наздоганяючи табір. Повз них проїхав Ейк із Денесле у набивному каптані зі світлої шкіри, позначеної слідами від панцира, тягнучи заводного коня, навантаженого зброєю, монолітним срібним щитом та могутнім списом. Геральт привітав його піднятою долонею, але мандрівний лицар відвернувся, стискаючи вузькі губи, ударив коня острогами.

- Не радий він тобі, - сказав Доррегарай, під'їжджаючи. - Га, Геральте?

- Схоже на те.

- Конкуренція, вірно? У вас обох схожа діяльність. Тільки що Ейк - ідеаліст, а ти - професіонал. Невелика різниця, особливо для тих, кого ви вбиваєте.

- Не порівнюй мене з Ейком, Доррегарею. Диявол його знає, кого ти тим самим кривдиш, мене чи його, але не порівнюй.

- Як забажаєш. Для мене, чесно кажучи, ви обидва однаково огидні.

- Дякую.

- Нема за що. - Чародій поплескав по шиї коня, якого налякали крики Ярпена і його гномів. - Для мене, відьмаче, називати вбивство покликанням - це огидно, низько й погано. Світ наш перебуває в рівновазі. Знищення, убивство будь-яких створінь, які в цьому світі живуть, рівновагу розхитують. А брак рівноваги наближує погибель, погибель і кінець світу, цього, який нам відомий.

- Друїдська теорія, - кивнув Геральт. - Мені вона відома. Її мені колись виклав один старий ієрофант, [11 - Ієрофант - у стародавніх греків - старший жрець в Елевсинських містеріях; назва походить від грецького «hierophantes» - «той, хто знає майбутнє». Пізніше - жрець або священик високого рівня.] іще у Рівії. За два дні після нашої розмови його розірвали щуролаки. [12 - Слово створено за такими самими правилами, що й знайоме вже читачеві «вовкулаки»; інакше кажучи, мова йде про щурів-перевертнів] Розхищення рівноваги в тому зафіксувати не вдалося.

- Світ, повторюю, - Доррегарай байдуже глянув на нього, - перебуває в рівновазі. У природній рівновазі. Будь-який вид має своїх природних ворогів, кожен є природним ворогом для видів інших. Це стосується і людей. Винищення природних ворогів людства, чому ти себе присвятив і результати чого вже можна помітити, загрожує занепадом раси.

- Знаєш що, чарівнице, - розгнівався Геральт, - прийди колись до матері, чию дитину пожер василіск, і скажи їй, що вона повинна втішатися, бо завдяки тому людська раса врятувалася від занепаду. Побачиш, що вона тобі відповість.

- Добрий аргумент, відьмаче, - сказала Йеннефер, під'їхавши до них іззаду на своєму великому вороному. - А ти, Доррегарая, стеж за тим, що плетеш.

- Я не звик приховувати своїх поглядів.

Йеннефер в'їхала між ними. Відьмак зауважив, що золоту сіточку на волоссі замінила пов'язка зі скрученої білої хустки.

- Якнайшвидше почни їх приховувати, Доррегарая, - сказала вона. - Особливо від Недаміра і Рубайл, які вже підозрюють, що ти маєш намір зашкодити їм убити дракона. Доки ти лише говориш, вони сприймають тебе як незагрозливого маніяка. Але якщо ти спробуєш щось придумати, вони скрутять тобі в'язи скоріше, ніж устигнеш зітхнути.

Чародій презирливо й безтурботно посміхнувся.

- А крім того, - продовжувала Йеннефер, - поширюючи ці погляди, ти підриваєш повагу до нашої професії й покликання.

- І чим саме?

- Свої теорії можеш застосовувати до будь-яких створінь чи комашні, Доррегарая. Але не до драконів. Бо дракони є найгіршими й природними ворогами людей. І тут йдеться не про занепад людської раси, а про її

виживання. Щоб вижити, треба розправитися з ворогами, з тими, хто може це виживання унеможливити.

- Дракони не є ворогами людства, - втрутився Геральт.

Чародійка глянула на нього й посміхнулася. Одними губами.

- Щодо цього, - сказала, - залиш можливість оцінювати нам, людям. Ти, відьмак, не призначений для оцінювання. Ти - для роботи.

- Як запрограмований безвільний голем?

- Ти сказав, - холодно відповіла Йеннефер. - І сказав влучно.

- Йеннефер, - сказав Доррегарай. - Як для жінки із твоєю освітою і твого віку ти говориш дивні бздури. Чого це саме дракони стали в тебе головними ворогами людства? Чому не інші, стократ гірші створіння, ті, які мають на совісті стократ більше жертв, ніж дракони? Чому не гіррікі, вилохвости, мантикори, амфісбени чи грифони? Чому не вовки?

- Я скажу тобі чому. Перевага людини над іншими видами та расами, її боротьба за належне місце у природі, за життєвий простір, стають значимі тільки тоді, коли остаточно зникає кочівництво, мандрі з місця на місце у пошуках їжі, відповідно до природного календаря. Інакше не досягнути потрібного темпу приросту, бо людська дитина досить довгий час не є самостійною. Тільки перебуваючи в безпеці за мурами міста чи фортеці, жінка може народжувати у потрібному темпі, чи то - щороку. Плідність, Доррегарая, це розвиток, це умова виживання і домінування. І тут доходимо до драконів. Тільки дракон, на відміну від інших потвор, може загрожувати містам чи фортецям. Якби драконів не знищили, люди б заради безпеки розпорозувалися, а не гуртувалися, бо драконів вогонь у густо забудованому поселенні - це кошмар, це сотні жертв, це страхітлива погибель. Тому, Доррегарая, дракони мусять бути знищені до останнього.

Доррегарай подивився на неї з дивною посмішкою на вустах.

- Знаєш, Йеннефер, не хотів би я дожити до цієї миті, коли реалізується твоя ідея про панування людини, коли подібні до тебе займуть належне ім місце у природі. На щастя, до того ніколи не дійде. Людство раніше взаємознищиться, витруїться, виздихає від тифу та чуми, бо саме бруд і воші, а не дракони загрожують вашим чудовим містам, у яких жінка народжує щороку, але тільки одне немовля з десяти живе довше, ніж десяток днів. Так, Йеннефер, плідність, плідність і ще раз плідність. Займайся, дорогенька, народженням дітей, це більш природне для тебе зайняття. Це займе твій час, який ти поки що безплідно витрачаєш на придумування дурощів. Прощай.

Підігнавши коня, чародій помчав у бік голови колони. Геральт, глянувши на бліде й люто викривлене обличчя Йеннефер, наперед співчував йому. Знав, про що йшлося. Йеннефер, як і більшість чародійок, була стерильною. Але, як небагато хто з чародійок, страждала через цей факт і, якщо хто згадував про нього, впадала в справжній шал. Доррегарай про те напевне знав. Утім, схоже, не знав, наскільки вона мстива.

- Наробить він собі проблем, - просичала вона. - Ой, наробить. Бережися, Геральте. Не думай, що коли щось трапиться, а ти не будеш розсудливим, я стану тебе боронити.

- Не бійся, - посміхнувся він. - Ми, чи то відьмаки та безвольні големи, завжди діємо розсудливо. Бо, бач, однозначно й чітко визначені межі можливого, в яких ми рухаємося.

- Ну-ну, гляньте. - Йеннефер, досі бліда, подивилася на нього. - Образився, наче панянка, у якої помітили брак цноти. Ти відьмак, цього ти не зміниш. Твое покликання..

- Та досить про оте покликання, Йен, бо мене нудити починає.

- Не називай мене так, я тобі казала. А твоя нудота мене мало обходить. Як і всі інші реакції з обмеженого відьмацького набору реакцій.

- Й усе ж ти побачиш деякі з них, якщо не перестанеш пригощати мене оповідками про високу мету та бій за благо людства. І про драконів, страшних ворогів людського племені. Причину я знаю краще.

- Так? - примружилася чародійка. - І що ж такого ти знаєш, відьмаче?

- Хоча б те, - Геральт не звернув уваги на різке тремтіння медальйону на шиї, - що якби дракони не мали скарбниць, то потрібні б були всім, наче собаці п'ята нога, - і точно не чародіям. Цікаво, що при кожному полюванні на дракона завжди крутиться якийсь чародій, міцно пов'язаний із Гільдією Ювелірів. Як ти, наприклад. І згодом, хоча ринок має завалити дорогоцінним камінням, якимось його не завалює і їхня ціна не знижується. Тож не розповідай мені нічого про покликання і про битву за виживання раси. Я занадто добре й занадто довго тебе знаю.

- Занадто довго, - повторила вона, зловісно кривлячи губи. - На жаль. Але не думай, що занадто добре, сучий ти сину. Зараза, якою ж я була дурепою... Ах, та йди ти до дідька! Бачити тебе не можу!

Вона крикнула, пришпорила вороного й погнала вперед. Відьмак стримав кобилу, пропустив фургон гномів, що ревіли, лаялися та свистіли на кістяних дудках. Між ними, розвалившись на мішках із вівсом, лежав Любисток, побренькуючи на лютні.

- Гей! - гукав Ярпен Зігрін, сидючи на козлах і тицяючи у бік Йеннефер. - Щось там наче чорніє на шляху! Цікаво, що саме? Виглядає, наче кобила!

- Точно! - прокричав у відповідь Любисток, зсуваючи сливовий капелюшок на потилицю. - Це кобила! Верхи на меринові! Небачене!

Ярпеніві хлопці затрясли бородами у хоровому реготі. Йеннефер удавала, що не чує.

Геральт стримав коня, пропустив кінних лучників Недаміра. За ними, на деякій відстані, повільно їхав Борх, й одразу ж за ним - зерріканки, ар'ергардом колони. Геральт зачекав, коли вони під'їдуть, пустив кобилу поряд із конем Борха. Їхали мовчки.

- Відьмаче, - раптом відіззався Три Галки. - Хочу поставити тобі одне запитання.

- Постав.

- Чому ти не повернеш назад?

Відьмак хвильку мовчки приглядався до нього.

- Ти насправді хочеш знати?

- Хочу, - сказав Три Галки, повертаючи до нього обличчя.

- Я іду за ними, бо я - безвільний голем. Бо я - віхоть клоччя, гнаний вітром уздовж тракту. Куди, скажи, я мав би поїхати? І навіщо? Тут, принаймні, зібралися ті, із ким мені є про що розмовляти. Ті, хто не припиняє розмов, коли я до них підходжу. Ті, хто, навіть не люблячи мене, говорять про це у вічі, не кидаючи камінням з-за тину. Я іду із ними через ту саму причину, чому я поїхав із тобою до корчми плотогонів. Бо мені - все одно. Я не маю місця, куди мав би прямувати. Не маю мети, яку я повинен знайти наприкінці дороги.

Три Галки кашлянув.

- Мета є наприкінці будь-якої дороги. Кожен її має. Навіть ти, хоча тобі здається, що ти настільки інший.

- А тепер я поставлю запитання.

- Став.

- Чи ти маєш мету наприкінці дороги?

- Маю.

- Щасливець.

- Це не питання щастя, Геральте. Це справа того, у що ти віриши, чому себе присвячуєш. Хто має знати про це краще за... за відьмака.

- Сьогодні я постійно чую про покликання, - зітхнув Геральт. - Покликанням Недаміра є захопити Маллеору. Покликанням Ейка із Денесле - боронити людей від драконів. Доррегарай відчуває себе покликаним до чогось цілком протилежного. Йеннефер, у силу певних змін, яким піддали її організм, не може виконати своє покликання, і те її страшенно злить. Холера, тільки Рубайли й гноми не відчувають жодного покликання, хочуть просто хапнути здобичі. Може, це тому мене так до них тягне?

- Не до них тебе тягне, Геральте із Рівії. Я не сліпий і не глухий. Не при звуці їх імен ти потягнувся тоді за капшуком. Але здається мені...

- Дарма тобі воно здається, - сказав відьмак без гніву.

- Вибачаюся.

- Дарма вибачаєшся.

Вони стримали коней, саме вчасно, щоби не наштовхнутися на колону лучників з Кайнгорну, яка раптом зупинилася.

- Що трапилося? - Геральт устав у стременах. - Чого ми затрималися?

- Не знаю. - Борх відвернувся.

Вея, з дивно завмерлим обличчям, швидко проказала кілька слів.

- Скочу уперед, - сказав відьмак. - Перевірю.

- Зостанься.

- Навіщо?

Три Галки мить мовчав, вдивляючись у землю.

- Навіщо? - повторив Геральт.

- Їдь, - сказав Борх. - Може, так буде краще.

- Що має бути краще?

- Їдь.

Міст, що поєднував два краї прірви, виглядав солідно, збудований із товстих соснових колод, зіпертий на чотирикутну колону, об яку із шумом, довгими вусами піни розбивалася течія.

- Гей, Пильщику! - крикнув Богольт, керуючи возом. - Чого ти зупинився?

- А я знаю, що воно за міст?

- Чому ми сюди ідемо? - запитав Гилленстерн, під'їжджаючи ближче. - Не подобається мені пертися з возами на ту кладку. Гей, шевче! Чому туди ведеш, а не шляхом? Адже шлях далі йде, на захід?

Героїчний отруйник із Холопілля наблизився, знімаючи баранячу шапку. Виглядав кумедно, обряджений у натягнений на сірячину старомодний напівпанцир, виклепаний, напевне, ще за панування короля Самбука.

- Тудою дорога коротша, милостивий пане, - сказав не до канцлера, а просто до Недаміра, обличчя якого й далі виражало майже болісну нудьгу.

- Як це? - запитав нахмурений Гилленстерн.

Недамір навіть не глянув на шевця.

- Ото, - сказав Козоїд, вказуючи на три шербаті вершини, що здіймалися над місциною, - то Х'ява, Пустуля і Скакунів Зуб. Шлях веде до руїн старої

фортеці, йде навколо Х'яви з півночі, за вигинами річки. А через міст шлях можна скоротити. Ущелиною пройдемо на полонину між горами. А як тамочки драконячих слідів не знайдемо, підемо на схід далі, у яри заглянемо. А ще далі на схід є рівнесенькі долини, пряма дорога звідти на Кайнгорн, до ваших, пане, земель.

- А де ж це, Козоїде, ти такого знання про ці гори набрався? - запитав Богольт. - При колодках?

- Ні, пане. Овець я тут змолоду пас.

- А міст той витримає? - Богольт устав на козли, заглянув униз, на спінену ріку. - Прірва десь сажнів із сорок.

- Витримає, пане.

- Звідки взагалі такий-от міст у цій дичині?

- Той міст, - сказав Козоїд, - тролі у давні часи побудували, [13 - За народними уявленнями, троль найчастіше ховається під мостом і вимагає плату за проїзд; інколи йдеться про те, що саме тролі ті мости й будують.] хто туди їздив, мав платити їм чималий гріш. Але ж мало хто туди їздив, тож тролі із торбами й пішли. А міст залишився.

- Повторюю, - гнівно сказав Гилленстерн, - вози у мене із реманентом і фуражем, на бездоріжжях можемо загрузнути. Чи не краще шляхом їхати?

- Можна й шляхом, - ворухнув плечима швець. - Але воно дорога довша. А король мовили, що йому до дракона швидко тре, що виглядає він його, наче шуліка тичку.

- Теличку, - поправив його канцлер.

- Хай і теличку, - погодився Козоїд. - А мостом все 'дно буде ближче.

- Ну то вперед, Козоїде, - вирішив Богольт. - Сунь попереду, ти й твоє військо. У нас такий звичай, уперед найхоробріших слати.

- Не більше, ніж один віз за раз, - застеріг Гилленстерн.

- Добре. - Богольт шмагнув коней, віз застукотів по колодах мосту. - За нами, Пильщику! Дивися, чи колеса рівно йдуть!

Геральт стримав коня, дорогу йому загородили лучники Недаміра у своїх пурпурово-золотих каптанах, з'юрмившись на кам'яному причілку.

Кобила відьмака форкнула.

Земля затряслася. Гори затремтіли, зубатий край скельної стінки раптом розплився на тлі неба, а сама стіна заговорила раптом глухим, відчутним дуднінням.

- Увага! - гукнув Богольт, уже з другого боку мосту. - Увага там!

Перше каміння, поки дрібне, зашурхотіло та застукало по обриву, що спазматично тремтів. На очах у Геральта частина дороги, розсадившись чорною щілиною, що страшенно швидко зростала, полетіла із приголомшливим гуркотом у прірву.

- На коней!!! - заверещав Гилленстерн. - Милостивий пане! На інший бік!

Недамір, із головою, утиснутою у гриву коня, погнав на міст, за ним скочили Гилленстерн і кілька лучників. За ними зі стуком увалився на тріскотливі колоди королівський фургон, на якому билася на вітрі хоругва із грифоном.

- Це лавина! З дороги! - завив іззаду Ярпен Зігрін, нахльостуючи бичем кінські зади, випередивши другий віз Недаміра й розкидаючи лучників. - З дороги, відьмаче! З дороги!

Поряд із фургоном гномів пронісся Ейк із Денесле, сидячи в сідлі рівно й незворушно. Якби не смертельно-блїде обличчя і стиснуті у переляканій гримасі уста, можна було б подумати, що мандрівний лицар не звертає уваги на каміння та валуни, що сипалися на шлях. Іззаду, від групи лучників, хтось дико кричав, іржали коні.

Геральт шарпнув віжки, зіп'яв коня, одразу перед ним земля завирувала від валунів, що котилися згори. Віз гномів із туркотом прокотився по камінню, одразу перед мостом підскочив, осів із тріском набік, на зламану вісь. Колесо відскочило від балюстради й полетіло униз, у бурхливу течію.

Кобила відьмака, посічена гострими уламками скель, встала дибки. Геральт хотів зіскочити, але зачепився пряжкою за стремено й упав набік, на дорогу. Кобила заржала й погнала уперед, просто на міст, що танцював над прірвою. По мосту бігли гноми, кричучи та лаючись.

- Швидше, Геральте! - крикнув, озирнувшись, Любисток, який біг слідом за ними.

- Застрибуй, відьмаче! - покликав Доррегарай, розхитуючись у сідлі й із останніх сил стримуючи шаліючого коня.

Позаду, за ними, весь шлях тонував у хмарі пилюки, піднятій валунами, що, падаючи, розбивали вози Недаміра. Відьмак учепився пальцями у реміні в'юків за сідлом чародія. Почув крик.

Йеннефер звалилася разом із конем і відкотилася убік, подалі від копит, що били наосліп, припала до землі, закриваючи голову руками. Відьмак відпустив сідло й побіг до неї, пірнувши у зливу каміння, перескакуючи щілини, що розкривалися під ногами. Шарпнув за плече Йеннефер, та встала на коліна. Очі мала широко розплющені, із розтятої брови текла цівка крові, сягаючи вже кінчика вуха.

- Уставай, Йен!

- Геральте! Бережися!

Величезний плаский скельний блок, із гуркотом і скреготом тручись об стіну обриву, зсувався, летів просто на них. Геральт упав, накриваючи собою чародійку. Той ж миті блок вибухнув і розірвався на міриади уламків, що упали на них, жалячи, наче оси.

- Швидше! - крикнув Доррегарай. Розмахуючи паличкою на танцюючому коні, він розпилював нове й нове каміння, що зсувалося по стінці. - На міст, відьмаче!

Йеннефер махнула рукою, вигинаючи пальці, крикнула незрозуміло. Каміння, стикаючись із голубуватою півсферою, що раптом виросла над їх головами, зникало, наче краплі води на розжареній блясі.

- На міст, Геральте! - крикнула чародійка. - Поряд зі мною!

Вони побігли, наздоганяючи Доррегарая і кількох спішених лучників. Міст гойдався, тріщав, колоди вигиналися на всі боки, кидаючи їх від балюстради до балюстради.

- Швидше!

Міст раптом осів із пронизливим тріском, половина, яку вони вже пробігли, обірвалася і з гуркотом полетіла в прірву, разом із нею - гномський фургон, розбившись об кам'яні зуби серед ошалілого іржання коней. Частина, на якій вони перебували, витримала, але Геральт зрозумів раптом, що вони біжать уже угору і нахил стає все стрімкішим. Йеннефер вилаялася.

- Падай, Йен! Тримайся!

Рештки мосту заскреготіли, хрупнули й опустилися, наче кріпосні сходні. Вони впали, вчепилися пальцями у щілини між колодами. Йеннефер не втрималася. Писнула по-дівчачому й поїхала вниз. Геральт, учепившись однією рукою, витягнув кинджал і всадив вістря між колодами, обома руками схопився за руків'я. Суглоби його ліктів затріщали, коли Йеннефер шарпнула, повиснувши на поясі й піхвах меча, перекинутого через спину. Міст хрупнув знову й нахилився ще сильніше, майже вертикально.

- Йен, - простогнав відьмак. - Зроби щось... Холера, кинь закляття!

- Як? - почув він гнівне, приглушене бурмотіння. - Я ж вишу!

- Звільни одну руку!

- Я не можу...

- Гей! - гукнув Любисток. - Ви тримаєтесь? Гей!

Геральт не бачив потреби підтверджувати.

- Дайте мотузку! - дерся Любисток. - Швидко, зараза!

Поряд із трубадуром з'явилися Рубайли, гноми й Гилленстерн. Геральт почув слова Богольта:

- Почекай, музико. Вона зараз звалиться. Тоді витягнемо відьмака.

Йеннефер засичала, наче змія, звиваючись на спині в Геральта. Пояс болісно впився йому в груди.

- Йен? Можеш намацати опору? Ногами? Можеш щось зробити ногами?

- Так, - простогнала вона. - Помахати.

Геральт глянув униз, на річку, що кипіла серед гострого каміння, об яке билися, вируючи, кілька колод мосту, кінь і труп у яскравих барвах Кайнгорна. За камінням, у смарагдовому, чистому вирі, побачив веретеноподібні тіла великої форелі, що ліниво рухалася у течії.

- Ти тримаєшся, Йен?

- Ще... так...

- Підтягнися. Ти маєш спертися...

- Не... можу...

- Дайте мотузку! - верещав Любисток. - Ви що, здуріли? Вони удвох упадуть!

- Може, й добре, - запитав невидимий Гилленстерн.

Міст затрищав і зсунувся ще більше. У Геральта почали німіти пальці, затиснуті на руків'ї кинджалу.

- Йен...

- Заткнися... і припини крутитися...

- Йен?

- Не називай мене так...

- Ти витримаєш?

- Ні, - сказала вона холодно. Уже не билася, висіла на його спині мертвим, безвладним тягарем.

- Йен?

- Заткнися.

- Йен. Пробач мене.

- Ні. Ніколи.

Щось повзло вниз, колодами. Швидко. Наче змія. Мотузка, холодно відсвічуючи, вигинаючись і звиваючись, неначе жива, намацала рухливим кінчиком карк Геральта, просунулася під пахвами, сплелася у вільний вузол.

Чародійка на ньому застогнала, втягнувши повітря. Він був упевнений, що вона заплаче. Помилявся.

- Увага! - крикнув згори Любисток. - Ми вас витягаємо! Ніщучо! Кеннете! Угору їх! Тягніть!

Ривок, болісне, задушливе стискання напруженої мотузки. Йеннефер важко зітхнула. Поїхали вони угору, швидко, тручись черевами об шорсткі колоди.

Нагорі Йеннефер підвелася першою.

VII

- Зі всього табору, - сказав Гилленстерн, - ми врятували один фургон королю, не враховуючи воза Рубайл. Від загону залишилося семеро лучників. По той бік прірви дороги вже немає, є тільки осип та гладенька стіна, скільки око бачить. Невідомо, чи вцілів хтось із тих, що залишилися, коли міст завалився.

Недамір не відповів. Ейк з Денесле, випрямлений, устав перед королем, втупивши в нього блискучі, гарячкові очі.

- Переслідує нас гнів богів, - сказав він, підіймаючи руки. - Згрішили ми, королю Недаміре. Це був святий похід, похід проти зла. Бо дракон - це зло, як і кожен дракон - зло втілене. Я не минаю байдуже жодного зла, я чавлю його стопою... Нищу. Так, як наказують боги й Свята Книга. [14 - Усі нижчі казання Ейка з Денесле є парафразом із біблійних образів, зокрема з Апокаліпсиса Івана Богослова.]

- Що він верзе? - зморщився Богольт.

- Не знаю, - сказав Геральт, поправляючи упряж кобили. - Не зрозумів ані слова.

- Тихо там, - сказав Любисток. - Я намагаюся запам'ятати, може, вдасться використати, якщо доберу рими.

- Мовить Свята Книга, - не на жарт розійшовся Ейк, - що вийде з безодні змії, дракон огидний, із сіма головами й десятьма рогами! А на хребті його сяде жінка у пурпурі й кармазині, й кубок золотий буде у долоні її, а на чолі її виписаний буде знак усілякої й остаточної розпусти!

- Знаю її! - утішився Любисток. - Це ж Цілія, дружина вїйта Зоммергальдера!

- Вгамуйтеся, пане поете, - сказав Гилленстерн. - А ви, лицарю з Денесле, говоріть ясніше, якщо ваша ласка.

- Супроти зла, королю, - заволав Ейк, - треба виступати з чистим серцем і з піднесеною головою! А кого ми тут бачимо? Гномів, які є язичниками,

родяться у темряві й темним силам уклоняються! Чаклунів-блюзнірів, які узурпують божеські права, сили та привілеї! Відьмака, який є мерзотним підкидьком, [15 - Підкидьком зветься ельфійська дитина, якою батьки, згідно із народними віруваннями, можуть підмінити дитину людську; цю обра?зу відьмак буде чути на сторінках циклу неодноразово.] проклятим, неприродним створінням. Дивуєтеся, що впала на вас кара? Королю Недаміре! Досягли ми меж можливого! Не випробуйте божу милість. Закликаю вас, королю, аби очистили ви від мерзоти ряди наші, до того як...

- Про мене - ані слова, - жалібно втрутився Любисток. - Ані слівця про поетів. А я так старався.

Геральт посміхнувся до Ярпена Зігріна, котрий повільними рухами гладив вістря сокири, заткнутої за пояс. Гном, радий, вишкірив зуби. Йеннефер демонстративно відвернулася, удаючи, що роздерта аж до стегна спідниця цікавить її більше, ніж слова Ейка.

- Щось вас заносить, пане Ейку, - різко відгукнувся Доррегарай. - Хай і, безсумнівно, зі шляхетних причин. Я вважаю, аж ніяк не маємо потреби знати, що ви думаєте про чародіїв, гномів чи відьмаків. І хоча, здається, усі ми вже звикли до таких промов, це не гречно і не по-лицарські, пане Ейку. І вже зовсім неприйнятно після того, коли саме ви й ніхто інший підбігли та подали магічну, ельфійську мотузку відьмакові й чародійці, яким загрожувала загибель. Із того, що ви кажете, випливає, що ви мали би молитися, аби вони впали.

- Трясця, - шепнув Геральт Любистку. - Так то він кинув мотузку? Ейк? Не Доррегарай?

- Ні, - буркнув бард. - Це Ейк, саме він.

Геральт недовірливо похитав головою. Йеннефер вилаялася собі під ніс, випросталася.

- Лицарю Ейку, - сказала із посмішкою, яку будь-хто, окрім Геральта, міг сприйняти за милу і зичливу. - Як це? Я - мерзота, а ви рятуете мені життя?

- Ви дама, пані Йеннефер, - лицар уклонився трохи. - А ваше вродливе і шире обличчя дозволяє вірити, що колись-то ви зречетеся проклятого чорнокнижництва.

Богольт пирхнув.

- Дякую вам, лицарю, - сухо відказала Йеннефер. - І відьмак Геральт вам дякує. Подякуй йому, Геральте.

- Швидше мене диявол візьме, - відьмак зітхнув обеззброююче широко. - За що? Я - мерзотний виродок, а мое невродливе обличчя не дає жодної надії на виправлення. Рицар Ейк витягнув мене з прірви, сам того не бажаючи, тому лише, що я намертво тримав вродливу даму. Якби я висів там сам, Ейк і пальцем би не ворухнув. Я ж не помиляюся, рицарю?

- Помиляєтеся, пане Геральте, - спокійно сказав мандрівний рицар. - Нікому, хто в біді, я не відмовляю у допомозі. Навіть комусь такому, як відьмак.

- Подякуй, Геральте. І вибачся, - різко сказала чародійка. - Інакше ти підтвердиш, що, принаймні, стосовно тебе Ейк цілком правий. Не вмєєш ти жити поряд із людьми. Бо ти - інакший. Твоя участь у цьому поході - помилка. Пригнала тебе сюди безглузда мета. Тож доречніше буде поїхати собі. Вважаю, що ти й сам це зрозумів. А якщо ні - то зрозумій нарешті.

- Про яку мету говорить пані? - втрутився Гилленстерн.

Чародійка глянула на нього, але не відповіла. Любисток і Ярпен Зігрін значуще посміхнулися один до одного, але так, аби чародійка не помітила.

Відьмак глянув у вічі Йеннефер. Ті були холодні.

- Вибачаюся і дякую, лицарю із Денесле, - схилив він голову. - Всім, хто тут присутній, - дякую. За спішний порятунок, наданий нам без роздумів. Чув я, коли висів, що один перед одним рвалися ви на допомогу. У всіх, хто присутній тут, прошу я вибачення. І шляхетну Йеннефер, якій я дякую, не просячи нічого. Прощайте. Мерзота з власної волі залишить компанію. Бо з мерзоти - досить. Бувай, Любистку.

- Гей, Геральте! - крикнув Богольт. - Не дуйся, наче дівчинка, не роби з голки виделки. Дідько забирай...

- Лю-у-у-уди-и-и!

З боку гирла ущелини бігли Козоїд і кілька холопільських міліціонерів, висланих на розвідку.

- Що там? Чого він так репетує? - підняв голову Ніщука.

- Люди... Ваші... милості... - дихав швець.

- Віддишись, чоловіче, - сказав Гилленстерн, засовуючи великі пальці за золотий пояс.

- Дракон! Там дракон!

- Де?

- За ущелиною... На полонині... Пане, він...

- На коней! - скомандував Гилленстерн.

- Ніщуко! - крикнув Богольт. - На воза! Пильщику, на коня - і за мною!

- Ноги, хлопці! - гукнув Ярпен Зігрін. - Ноги, най йому зараза!

- Гей, почекайте! - Любисток закинув лютню на плече. - Геральте, візьми мене на коня!

- Стрибай!

Ущелина закінчувалася громадою світлих скель, які стояли що далі, то рідше, створюючи нерівномірне коло. Місцевість за ними плавно спускалася на трав'яну нерівну полонину, з усіх боків замкнену вапняними стінами, в яких зяяли тисячі отворів. Три вузькі каньйони, річища пересохлих струмків, відкривалися на полонину.

Богольт, який першим дочвалав до бар'єра з каменів, зупинив раптом коня і зіп'явся на стременах.

- О, зараза, - сказав. - О, ясна зараза. Того... того не може бути!

- Чого? - запитав Доррегарай, під'їжджаючи.

Поруч із ним Йеннефер, зіскакуючи з возу Рубайл, сперлася грудьми на скельний блок, визирнула, відступила, протерла очі.

- Що? Що там? - крикнув Любисток, вихиляючись із-за спини Геральта. - Що там, Богольте?

- Той дракон... він золотий.

Не далі ніж за сто кроків від кам'яного гирла ущелини, з якої вони вийшли, дорогою до каньйону, що вів на північ, на невисокому плескатому пагорбі сиділо створіння. Сиділо, вигинаючи правильною дугою довгу струнку шию, схиливши вузьку голову на опуклі груди, обплівши хвостом передні, випрямлені лапи.

Було у тому створінні, у позі, в якій воно сиділо, щось повне невимушеної грації, щось котяче, щось, що заперечувало його помітне гадяче походження. Беззаперечно гадяче. Бо створіння було вкрите лускою, із виразним малюнком, і сліпуче виблискувало сяйвом ясного жовтого золота. Бо створіння, яке сиділо на пагорбі, було золотим - золотим від встромлених у землю пазурів аж до кінчика довгого хвоста, що ворухився легенько серед будяків, якими поріс горбок. Дивлячись на них великими золотими очима, створіння розгорнуло широкі нетопирячі крила і так застигло, немов наказуючи їм дивуватися.

- Золотий дракон, - прошепотів Доррегарай. - Це неможливо... Жива легенда!

- Немає, псямать, золотих драконів, - заявив Ніщука і сплюнув. - Я знаю, що кажу.

- То що воно отам, на пагорбі? - доречно запитав Любисток.

- То якийсь обман.

- Ілюзія.

- Це не ілюзія, - сказала Йеннефер.

- Це золотий дракон, - сказав Гилленстерн. - Найсправжнісінький золотий дракон.

- Золоті дракони є лише у легендах!

- Припиніть, - втрутився раптом Богольт. - Навіщо гарячкувати? Будь-який дурень побачить, що то - золотий дракон. А яка, прошу мосьпанство, різниця: золотий, синій, бронзовий чи у клітинку? Він невеличкий, прикінчимо його на раз-два. Пильщик, Ніщуко, розвантажуйте віз, витягайте амуніцію. Теж мені, діло: золотий, не золотий...

- Різниця, Богольте, е, - сказав Пильщик. - І важлива. Це не той дракон, якого ми вистежуємо. Не той, отруєний під Холопіллям, який сидить у ямі, на золоті та камінчиках. А цей тут сидить тільки на сраці. Так на холеру він нам?

- Цей дракон - золотий, Кеннете, - ревнув Ярпен Зігрін. - Ти колись бачив такого? Не розумієш? За шкіру його візьмемо більше, ніж витягли б ми зі звичайної скарбниці.

- Причому - не псучи ринку коштовного каміння, - додала Йеннефер, паскудно посміхаючись. - Ярпен правий. Умова досі діє. Є що ділити, ні?

- Гей, Богольте? - гукнув Ніщука від воза, із брязкотом рижучись в амуніції. - Що ми вдягаємо на себе й коней? Чим та золота гадина може плювати, га? Вогнем? Кислотою? Парою?

- А зараза його зна, прошу мосьпанство, - зніжковів Богольт. - Гей, чародії! Чи в легендах про золотих драконах мовиться, як таких убити?

- Як його вбити? Та звичайнісінько! - крикнув раптом Козоїд. - Що там думати, дайте швиденько якогось звірятка. Напхаємо його чимось отруйним і підкинемо гаду, хай він щезне.

Доррегарай подивився на шевця скоса, Богольт сплюнув, Любисток відвернувся із гримасою огиди. Ярпен Зігрін посміхнувся масненько, взявшись під боки.

- Що ви так дивитеся? - запитав Козоїд. - До роботи треба умовитися, чим напхаємо стерво, щоби гад скоріше здох. Має це щось бути страшенно отруйним чи гнилим.

- Ага, - сказав гном, усе ще посміхаючись. - Щось тут отруйне, паскудне й смердяче є. Знаєш, що воно, Козоїде? Виявляється, що це ти.

- Що?

- Гівно! Вали звідси, гречкосію, хай би очі мої тебе не бачили.

- Пане Доррегараю, - сказав Богольт, підходячи до чародія. - Доведіть свою користь. Пригадайте легенди та перекази. Що вам відомо про золотих драконів?

Чародій посміхнувся, бундючно випрямляючись.

- Що мені відомо про золотих драконів, питаєш? Мало, але достатньо.

- Тож слухаємо.

- А й слухайте, і слухайте уважно. Там, перед нами, сидить золотий дракон. Жива легенда, може, останнє і єдине у своєму роді створіння, що вціліло від вашого вбивчого шалу. Легенди не вбивають. Я, Доррегарай, не дозволю вам торкнутися цього дракона. Зрозуміло? Можете пакуватися, приторочувати в'юки та повертатися додому.

Геральт був переконаний, що вибухне колотнеча. Помилявся.

- Мосьпане чародію, - урвав тишу голос Гилленстерна. - Зауважуйте, до кого ви мовите. Король Недамір може наказати вам пакувати в'юки та забиратися до диявола. Але не навпаки. Це зрозуміло?

- Ні, - сказав чародій. - Не зрозуміло. Бо я - майстер Доррегарай, і мені не наказуватиме хтось, чие королівство займає землю, видну з висоти частоколу паршивої, брудної і смердючої фортеці. Чи знаєте ви, пане Гилленстерне, що коли я прокажу закляття і виконаю рух рукою, то ви перетворитесь на коров'ячий коржик, а ваш неповнолітній король - на щось куди гірше? Це зрозуміло?

Гилленстерн не встиг відповісти, бо Богольт, підступивши до Доррегарая, схопив його за плече й повернув до себе. Ніщука й Пильшик, мовчазні й похмурі, висунулися з-за спини Богольта.

- Слухай-но, пане магіку, - сказав тихо величезний Рубайло. - Перш ніж почнете ви виконувати ті ваші рухи руками, послухайте. Я міг би довго пояснювати, прошу мосьпанство, де я собі маю твої заборони, твої легенди й твою дурну балаканину. Але ж нехай замість відповіді вистачить і ось цього.

Богольт втягнув повітря, приклав пальця до ніздрі і зблизька висякався чародієві на носки чобіт.

Доррегарай зблід, але не ворухнувся. Бачив - як і всі - ланцюговий моргенштерн на ліктьової довжини держаку, який Ніщука тримав у низько опущеній руці. Знав - як і всі, - що час, потрібний на те, щоб накласти закляття, незрівнянно довший за час, потрібний Ніщуці, щоб розвалити йому голову на чверті.

- Ну, - сказав Богольт. - А тепер гречно відійдіть убік, прошу мосьпанство. А якщо стане тобі в охоту знову роззявити рота, то швиденько заткни його віхотем трави. Бо якщо я ще раз почую твоє репетування, ти в мене отримаєш.

Богольт відвернувся і потер долоні.

- Ну, Ніщуко, Пильшику, до роботи, бо гад той від нас утече.

- Не видно, аби мав він намір утікати, - сказав Любисток, дивлячись у поле. - Гляньте-но на нього.

Золотий дракон, який сидів на пагорбі, позіхнув, задер голову, замахав крилами і шмагнув по землі хвостом.

- Королю Недаміре й ви, лицарі! - заревів він, неначе мідяна труба. - Я - дракон Віллентретенмерт! Як бачу, не всіх вас зупинила лавина, яку саме я, не хвалячись, спустив вам на голови. Дісталися ви аж сюди. Як бачите, з долини є лише три шляхи. На схід, до Холопілля, на захід, до Кайнгорна. Цими шляхами ви можете скористатися. Північною ущелиною, панове, ви не підете, бо я, Віллентретенмерт, вам це забороняю. Якщо ж хтось моєї заборони сприйняти не захоче, то викликаю його на бій, на гоноровий, лицарський поєдинок. Зброєю конвенційною, без чарів і вогню. Битва до повної капітуляції однієї зі сторін. Чекаю відповіді від вашого герольда, як наказує звичай!

Усі стояли, широко пороззявлявши роти.

- Він говорить! - просопів Богольт. - Неймовірно!

- І до того ж - страшенно мудро, - сказав Ярпен Зігрін. - Чи хтось зна, що воно таке - зброя конфесійна?

- Звичайна, не магічна, - сказала Йеннефер, зморщившись. - Утім, я не можу зрозуміти одного. Неможливо говорити артикульовано, маючи роздвоєний язик. Лайдак уживає телепатію. Майте на увазі, що вона діє в обидва боки. Він може читати ваші думки.

- Він що, здурів, чи як? - занервував Кеннет Пильщик. - Гоноровий поєдинок? Із дурнуватим гадом? Отакої! Йдемо на нього купою! У купі сила!

- Ні.

Вони обернулися.

Ейк із Денесле, вже на коні, у повному обладунку, зі списом, уставленим у стремено, виглядав куди краще, ніж пішим. З-під піднятого забрала шолому горіли гарячково очі, біліло бліде обличчя.

- Ні, пане Кеннете, - повторив лицар. - Хіба що через мій труп. Не допущу, аби в моїй присутності ображали лицарський гонор. Хто наважиться зламати умови гонорового поединку...

Ейк мовив дедалі голосніше, екзальтований голос його ламався і тремтів від піднесення.

- ...хто зневажить гонор, той зневажить і мене, і кров - його чи моя - потече на цю змучену землю. Бестія хоче поединку? Добре! Нехай герольд трубить мое ім'я! Нехай вирішить усе суд богів! За драконом - сила іклів та пазурів і пекельна злість, за мною...

- Що за кретин, - буркнув Ярпен Зігрін.

- ...за мною справедливість, за мною віра, за мною сльози дівиць, яких той гад...

- Закінчуй, Ейку, бо блювати хочеться! - крикнув Богольт. - Уперед, у поле, за дракона берися замість базікати!

- Гей, Богольте, зачекай, - раптом сказав гном, шарпаючи себе за бороду. - Ти забув про умову? Якщо Ейк завалить гадину, візьме половину...

- Ейк нічого не візьме, - вишкірився Богольт. - Я його знаю. Йому вистачить, якщо Любисток складе про нього пісеньку.

- Тихо! - закричав Гилленстерн. - Нехай воно так і буде. Проти дракона виступить праведний мандрівний лицар, Ейк із Денесле, що б'ється у кольорах Кайнгорну як спис і меч короля Недаміра. Таке королівське рішення!

- От, маеш, - заскреготів зубами Ярпен Зігрін. - Спис і меч Недаміра. Зробив нас кайнгорнський кролик. І що тепер?

- Нічого. - Богольт сплюнув. - Ти ж не хочеш задиратися із Ейком, Ярпене? Він балакає по-дурному, але якщо вже вліз на коня і розпалився, то краще поступитися йому дорогою. Хай іде, зараза, і нехай прикінчить дракона. А потім подивимося.

- Хто буде герольдом? - запитав Любисток. - Дракон хотів герольда. Може, я?

- Ні. Це, Любистку, не пісеньки співати, - зморщився Богольт. - Герольдом нехай буде Ярпен Зігрін. Голос у нього, наче у бугая.

- Добре, нехай вже йому, - сказав Ярпен. - Давайте мені оту хоругву зі знаком, щоби все було як належить.

- Тільки гречно мовте, пане гноме. І куртуазно, - нагадав Гилленстерн.

- Не вчіть мене, як говорити. - Гном гордовито випнув пузо. - Я з посольствами ходив уже тоді, коли ви ще на хліб говорили «ліп», а на мухи - «юхи».

Дракон і далі спокійно сидів на пагорбі, весело махаючи хвостом. Гном видряпався на найбільший з каменів, відхаркнув, сплюнув.

- Гей, ти там! - закричав, узявшись під боки. - Драконе йоханий! Слухай, що герольд тобі скаже! Я, значиться! Яко перший візьметься за тебе гонорово мандрьоханий лицар Ейк із Денесле! І вразить тебе списом у курдюк, згідно зі святим звичаєм, на погибель тобі й на радість бідним дівчатам та королю Недаміру! Битва має бути гоноровою, і, згідно із правом, плюватися вогнем не можна, а тільки конфесійно лупцювати одне одного, поки той інший не здасться або не помре! Чого тобі бажано від душі й серця! Ти зрозумів, драконе?

Дракон позіхнув, помахав крилами, а потім, припавши до землі, швидко зліз із пагорба на рівну землю.

- Зрозумів, чесний герольде! - проревів він у відповідь. - Хай же тоді виступить на поле шляхетний Ейк із Денесле. Я - готовий!

- Чистий тобі вертеп. - Богольт сплюнув, похмурим поглядом проводжаючи Ейка, що ступом виїздив з-за бар'єру каміння. - Холерна купа сміху...

- Замкни чавку, Богольте! - крикнув Любисток, потираючи руки. - Дивися, Ейк йде в атаку! Псякрев, ото буде чудова балада!

- Ур-ра! Віват Ейку! - крикнув хтось із групи лучників Недаміра.

- А я, - відгукнувся похмуро Козоїд, - я б його таки для впевненості напхав сіркою.

Ейк, уже в полі, відсалютував драконові піднятим списом, закрив забрало шолому й ударив коня острогами.

- Ну-ну, - сказав гном. - Може, він і дурень, але на нападі знається. Тільки гляньте!

Ейк, нахилений, спертий об сідло, на повному галопі опустив спис. Дракон, всупереч очікуванням Геральта, не відскочив, не рушив півколом, а розпластався по землі й погнав просто на атакуючого лицаря.

- Бий його! Бий, Ейку! - заверещав Ярпен.

Ейк, хоча й мчав галопом, вдарив не прямо наосліп. В останню мить уміло змінив напрям, перекинув списа над кінською головою. Пролітаючи обабіч дракона, з усіх сил пхнув, устаючи в стременах. Усі крикнули єдиним голосом. Геральт до хору не долучився.

Дракон уник удару в акуратному, зграбному, повному грації повороті і, звившись, наче жива золота стрічка, блискавично, але м'яко, воістину по-кошачому, сягнув лапою під живіт коня. Кінь кувікнув, високо підкидаючи зад, лицар хитнувся у сідлі, але списа не випустив. У мить, коли кінь майже зарився ніздрями у землю, дракон різким ударом лапи змів Ейка з сідла. Всі бачили, як підлетіли угору, вируючи, бляхи панцира, всі почули брязкіт та грюкіт, із якими лицар звалився на землю.

Дракон, присівши, придавив коня лапою і наблизив зубату пашу. Кінь кувікнув перелякано, зашамотівся і стихнув.

У тиші, що запала, всі почули глибокий голос дракона Віллентретенмерта:

- Мужнього Ейка із Денесле можна забрати з поля, він неспроможний на подальший бій. Наступний, прошу.

- От, курва, - сказав Ярпен Зігрін у тиші, що встановилася.

VIII

- Обидві ноги, - сказала Йеннефер, витираючи руки лляною серветкою. - І наче щось із хребтом. Обладунок на спині вдавнений, наче він копром

дістав. А ноги – це через власний спис. Не скоро він сяде на коня. Якщо й узагалі сяде.

– Професійний ризик, – пробурмотів Геральт.

Чародійка зморщилася.

– Тільки це й можеш сказати?

– А що ти ще хотіла б почути, Йеннефер?

– Той дракон неймовірно швидкий, Геральте. Занадто швидкий, аби могла з ним битися людина.

– Розумію. Ні, Йен. Не я.

– Принципи? – зло посміхнулася чародійка. – Чи звичайний, найзвичайнісінький страх? Це єдине людське відчуття, яке в тобі не випалили?

– Одне й друге, – погодився незворушно відьмак. – Яка різниця?

– Власне, – Йеннефер підійшла ближче, – жодної. Принципи можна зламати, страх можна перемогти. Убий того дракона, Геральте. Для мене.

– Для тебе?

– Для мене. Я хочу того дракона, Геральте. Всього. Хочу мати його тільки для себе.

– Використай чари та вбий його.

– Ні. Ти його вбий. А я чарами стримаю Рубайл та інших, аби не заважали.

– Будуть трупи, Йеннефер.

– І з якого часу це тобі заважає? Ти займися драконом, я беру на себе людей.

– Йеннефер, – сказав холодно відьмак. – Я не можу зрозуміти. Навіщо тобі той дракон? Аж настільки тебе затьмарює жовтий колір його лусок? Адже ти не потерпаєш від бідності, маєш незліченні джерела існування, ти маєш славу. Тож про що йдеться? Тільки нічого не кажи про покликання, дуже тебе прошу.

Йеннефер мовчала, нарешті ж, скрививши губи, з розмаху копнула камінь, що лежав у траві.

– Є дехто, хто може мені допомогти, Геральте. Кажуть, що воно... ну, ти знаєш, про що йдеться... Кажуть, що воно не є невідворотнім. Є шанси. Я можу ще мати... Розумієш?

– Розумію.

- Це складна операція, дорога. Але взамін на золотого дракона... Геральте?

Відьмак мовчав.

- Коли ми висіли на мосту, - сказала чародійка, - ти про дещо мене попросив. Я виконаю твоє прохання. Незважаючи ні на що.

Відьмак сумно посміхнувся, вказівним пальцем торкнувся обсидіанової зірки на шиї Йеннефер.

- Занадто пізно, Йен. Ми вже не висимо. Мені вже все одно. Незважаючи ні на що.

Він очікував найгіршого, каскадів вогню, блискавки, удару в обличчя, лайки, прокльонів. Здивувався, побачивши лише стримане тремтіння губ. Йеннефер поволі відвернулася. Геральт пожалкував, що це сказав. Пожалкував за емоцію, яка до цього призвела. Межа можливого перейдена, урвалася, наче струна лютні. Він глянув на Любистка, помітив, як трубадур швидко відвертається, уникаючи його погляду.

- Ну, справи лицарського гонору маємо позаду, прошу мосьпанство! - закричав Богольт, уже в обладунку, стоячи перед Недаміром, який усе ще сидів на камені з неодмінним виразом нудьги на обличчі. - Лицарський гонор лежить отамочки й стогне тихенько. Кепська то була концепція, пане Гилленстерне, випустити Ейка як вашого лицаря і васала. Не вказуватиму пальцями, але я знаю, кому Ейк міг бути вдячним за поламані кістки. Тому, скажемо чесно, одним рухом ми позбулися двох справ. Одного шаленця, який у шаленстві своєму хоче відродити легенди про те, як сміливий лицар перемагає у поединку дракона. І - одного крутія, який хотів на тому заробити. Знаєте, про кого я говорю, Гилленстерне, так? Це добре. А тепер - наш хід. Тепер дракон - наш. Тепер ми, Рубайли, управимося з тим драконом. Але так, як треба нам.

- А домовленість, Богольте? - вицідив канцлер. - Що з домовленістю?

- У спраці я маю ту домовленість.

- Небачено! Це зневага до маєстату! - тупнув ногою Гилленстерн. - Король Недамір..

- Що - король? - крикнув Богольт, спираючись на величезний дворучний меч. - Може, король хоче особисто, сам піти на дракона? А може, це ти, його вірний канцлер, увіпхнеш у броню свою пузо й вийдеш на поле? Чому ні, прошу, ми зачекаємо, прошу мосьпанство. Ви мали свій шанс, Гилленстерне, якби Ейк заколов дракона - ви б узяли все, нам би ніц не дісталось, ані єдиної золотої луски з його хребта! Але тепер - запізно. Гляньте правді в очі. Немає кому битися у кольорах Кайнгорна. Не знайдете ви другого такого дурня, як Ейк.

- Неправда! - Швець Козоїд припав до короля, все ще зайнятого спогляданням тільки йому відомої точки на горизонті. - Королю, пане! Тільки трохи зачекайте, нехай-но наші підійдуть, з Холопілля, а будуть вони ось-ось! Плюньте на зарозумілу шляхту, женіть їх геть! Побачите, хто насправді сміливий, хто в кулаці силу має, а не в горлі!

- Писок стули, - спокійно відгукнувся Богольт, стираючи плямку іржі з нагрудника. - Стули писок, хаме, бо як ні, то я його тобі так стулю, що зуби у горлянці застрягнуть.

Козоїд, побачивши Кеннета та Нищавку, які наближалися, швиденько відійшов, сховався між холопільськими міліціонерами.

- Королю! - крикнув Гилленстерн. - Що накажете?

Вираз нудьги раптом зник із обличчя Недаміра. Неповнолітній монарх зморщив веснянкуватий ніс і встав.

- Що накажу? - сказав тоненько. - Нарешті ти про це запитав, Гилленстерне, замість того щоб за мене вирішувати й за мене, від мого імені, промовляти. Дуже це мене тішить. І нехай вже так застається, Гилленстерне. З цієї миті мовчатимеш і слухатимешся наказів. І ось перший із них: збери людей, накажи покласти на віз Ейка із Денесле. Повертаємося у Кайнгорн.

- Пане...

- Ані слова, Гилленстерне. Пані Йеннефер, шляхетні панове, прощаюся з вами. Витратив я чимало часу в цьому поході, але й отримав чимало. Багато чого я навчився. Дякую вам за слова, пані Йеннефер, пане Доррегаре, пане Богольте. І дякую вам за мовчання, пане Геральте.

- Королю, - сказав Гилленстерн. - Як це? Дракон ось-ось наш. Тільки руку простягнути. Королю, твоя мрія...

- Моя мрія, - повторив замислений Недамір. - В мене її ще немає. А якщо я тут залишусь... Може, тоді вже й не буде її ніколи.

- А Маллеора? А рука княжни? - не здавався канцлер, розмахуючи руками. - А трон? Королю, тамтешній люд визнає тебе...

- У сраці я мав тамтешній люд, як каже пан Богольт, - засміявся Недамір. - Трон Маллеори й так мій, бо в Кайнгорні я маю триста панцирних і півтори тисячі пішого люду проти їхньої тисячі засраних щитоносців. А визнати - так вони мене визнають. Вішатиму, рубитиму голови й волочитиму кіньми так довго, що визнають. А їхня княжна - це товста телиця, і плювати мені на її руку, потрібна мені тільки її дірка, хай народить спадкоємця, а тоді я її отрую. Методом майстра Козоїда. Досить балачок, Гилленстерне. Починай виконувати отримані накази.

- І справді, - прошепотів Любисток до Геральта. - Багато чого навчився.

- Багато чого, - підтвердив Геральт, дивлячись на пагорб, на якому золотий дракон, пригнувши трикутну голову, облизував роздвоєним язиком щось, що сиділо біля нього у траві. - Але його підданим я стати не схотів би, Любистку.

- Як думаєш, що тепер буде?

Відьмак дивився спокійно на маленьке сіро-зелене створіння, що тріпотіло нетопирячими крильцями поряд із золотими пазурами нахиленого дракона.

- А ти що на це все, Любистку? Що ти про це думаєш?

- А яке значення має те, що я думаю? Я поет, Геральте. Чи може моя думка мати хоч якесь значення?

- Може.

- Ну, то я тобі скажу. Я, Геральте, як бачу гада, наприклад змію чи яку іншу ящірку, то мене аж вивертає, таку я до того паскудства відчуваю огиду й страх. А цей дракон...

- Ну?

- Він... він красивий, Геральте.

- Дякую тобі, Любистку.

- За що?

Геральт відвернувся, повільним рухом потягся до пряжки ремня, що навкоси перетинав його груди, скоротив його на дві дірки. Підняв праву долоню, перевіряючи, чи руків'я меча у потрібному положенні. Любисток дивився на те широко розплющеними очима.

- Геральте! Ти маєш намір...

- Так, - спокійно сказав відьмак. - Є межа можливого. Мені все це набридло. Ти йдеш із Недаміром чи зостаєшся, Любистку?

Трубадур схилився, обережно й з любов'ю поклав лютню під камінь, випростався.

- Зостаюсь. Як ти сказав? Межа можливого? Резервую собі ту назву під баладу.

- Це може бути твоя остання балада, Любистку.

- Геральте?

- Ага?

- Не вбивай... Зумієш?

- Меч - то меч, Любистку. Коли я вже його витягну...

- Намагайся.

- Намагатимуся.

Доррегарай захихотів, повернувся у бік Йеннефер і Рубайл, вказав на королівський почет, що саме відіжджав.

- Он, - сказав, - іде звідси король Недамір. Не роздає вже королівських наказів устами Гилленстерна. Йде, виявивши розумність. Добре, що ти тут є, Любистку. Пропоную тобі починати складати баладу.

- Про що?

- Про те, - чародій вийняв з-за пазухи паличку, - як майстер Доррегарай, чорнокнижник, прогнав додому підлоту, яка хотіла по-підлому вбити останнього золотого дракона, який лишився на світі. Не рухайся, Богольте! Ярпене, руки геть від сокири! Йеннефер, навіть не ворухися! Давайте, підлото, за королем, як за паніматкою. Уперед, на коней, на вози. Застерігаю, хто зробить хоча б один невірний рух, від того залишиться тільки сморід і розплавлений пісок. Я не жартую!

- Доррегаре! - засичала Йеннефер.

- Мосьпане чародію, - сказав примирливо Богольт. - Чи годиться...

- Мовчи, Богольте. Я сказав, не чіпайте того дракона. Легенди не вбивають. Розвертайтеся - і геть звідси.

Рука Йеннефер раптом вистрелила вперед, а земля навколо Доррегарая вибухнула блакитним вогнем, закипіла курявою рваного дерну й каміння. Чародій похитнувся, оточений променями. Ніщука, підскачівши, вдарив його в обличчя зап'ястком. Доррегарай упав, з його палички вистрелила червона блискавка й, не зашкодивши, погасла між камінням. Пильщик, підскачівши з іншого боку, копнув лежачого чародія, розвернувся, аби повторити. Геральт увірвався між ними, відіпхнув Пильщика, видобув меча й тям пласко, цілячи між наплічником і нагрудником обладунку. Перешкодив йому Богольт, парирувавши удар широким клинком дворучного меча. Любисток підставив ногу Ніщуці, але невдало - Ніщука вчепився у кольоровий кубрак барда й гепнув його кулаком межі очі. Ярпен Зігрін, підскачівши ззаду, підтяв Любистку ноги, вдаривши топоріщем у згін коліна.

Геральт розвернувся у піруеті, уникаючи Богольтового меча, ударив коротко Пильщика, який саме підбіг, зірвавши йому залізний наручник. Пильщик відскачів, спіткнувся і впав. Богольт застогнав, махнув мечем, наче косою. Геральт перескочив над свистячим вістрям, кінцем руків'я гепнув Богольта у нагрудник, відкинув, тям, цілячись у шоку. Богольт, бачачи, що не зуміє парирувати важким мечем, відкинувся назад, падаючи навznak. Відьмак підскачів до нього й тієї миті відчув, як земля тікає у нього з-під ніг, як ті втрачають чутливість. Побачив, як горизонт із горизонтального стає вертикальним. Даремно намагаючись скласти пальці в охоронний Знак, важко вдарився боком об землю, випускаючи меча із онімілої долоні. У вухах йому дудоніло та шуміло.

- Зв'яжіть їх, поки діє закляття, - сказала Йеннефер десь згори, здалеку. - Всіх трьох.

Доррегарай і Геральт, запаморочені й нерухомі, дали себе прив'язати до воза без опору й жодного слова. Любисток бився і лаявся, тому, поки його прив'язували, заробив по писку.

- Чого їх в'язати, зрадників, сучих синів, - сказав, підходячи, Козоїд. - Відразу їх зарубати - і справі кінець.

- Сам ти син, та ще й не сучий, - сказав Ярпен Зігрін. - І не ображай тут сук. Геть пішов.

- Страшенно ви сміливі, - ревнув Козоїд. - Гляньмо, чи вистачить вам сміливості, коли мої з Холопільля надійдуть, а будуть ось-ось. Гляньм...

Ярпен крутнувся і з неочікуваною для його статури спритністю гепнув його топором по лобі. Ніщука, що стояв поряд, додав копняка. Козоїд пролетів кілька сажнів і зарився носом у траву.

- Згадаєте ще! - заверещав він, стоячи навкарачки. - Всіх я вас...

- Хлопці! - гукнув Ярпен Зігрін. - За жопу шевця, дратва його мати! Хапай його, Ніщуко!

Козоїд не чекав. Зірвався і клусом погнав у бік східного каньйону. За ним скрадливо побігли й холопільські розвідники. Гноми, регочучи, кидали ім услід каміння.

- Відразу якимось повітря посвіжішало, - засміявся Ярпен. - Ну, Богольте, беремося за дракона.

- Повільно, - підняла руку Йеннефер. - Брати ви можете, але ноги. У руки. Всі, хто тут стоїте.

- Це чому? - Богольт згорбився, а очі його зловісно блиснули. - Що це ви кажете, ясновельможна пані відьмо?

- Геть звідси услід за шевцем, - повторила Йеннефер. - Усі. Я сама справляюся із драконом. Неконвенційною зброєю. А на дорогу можете мені подякувати. Якби не я, скуштували б ви відьмачого меча. Ну, давайте, швиденько, Богольте, бо ж я нервуватиму. Застерігаю, я знаю закляття, за допомогою якого можу поробити з вас меринів. Досить ворухнути рукою.

- Ну ні, - процідив Богольт. - Мое терпіння уже досягло межі можливого. Не дам робити з себе дурника. Пильщику, відчепи-но дишло з возу. Відчуваю, що й мені потрібна буде неконвенційна зброя. Зараз хтось тут отримає по хребту, прошу мосьпанство. Не вказуватиму пальцем, але по хребту зараз отримає одна паскудна відьма.

- Спробуй лише, Богольте. Зробиш мені цей день приемним.

- Йеннефер, - сказав із докором гном. - Чому?

- Може, я просто не люблю ділитися, Ярпене?

- Що ж, - посміхнувся Ярпен Зігрін. - Глибоко по-людськи. Так по-людськи, що аж майже по-гномськи. Приемно бачити знайомі риси в чародійки. Бо і я не люблю ділитися, Йеннефер.

Він крутнувся у короткому, блискавичному замаху. Сталева куля, невідомо звідки й коли видобута, завилала в повітрі й лупнула Йеннефер у середину лоба. Раніше, ніж чародійка встигла прийти до тями, вже висіла у повітрі, підтримувана за руки Пильщиком та Ніщукою, а Ярпен сплутував їй кісточку мотузкою. Йеннефер люто заверещала, але один із хлопців Ярпена закинув їй на голову віжки, стягнув міцно, впиваючись ременем у роззявлений рот, приглушив крик.

- Ну й що, Йеннефер, - сказав, підходячи, Богольт. - Як ти думаєш зробити з мене валаха? Коли й рукою не поворохнеш?

Розірвав їй комір кубрачка, роздер і розвів на боки сорочку. Йеннефер вискнула, гризучи віжки.

- Не маю тепер часу, - сказав Богольт, безсоромно обмацуючи її під регіт гномів, - але почекай трохи, відьмо. Як прикінчимо дракона, влаштуємо собі забавку. Прив'яжіть її, хлопці, добре до колеса. Обидві лапки до ободу, так, аби й пальцем не могла ворухнути. І нехай її поки що ніхто не чіпає, псякрев, прошу мосьпанство. Чергу встановимо згідно з тим, хто як біля дракона управиться.

- Богольте, - відіззався зв'язаний Геральт - тихо, спокійно й зловісно. - Бережися. Я знайду тебе й на краю світу.

- Дивуюся я тобі, - відповів Рубайло, так само спокійно. - Я б на твоєму місці сидів би тихо. Я тебе знаю і мушу серйозно ставитися до твоїх погроз. Не матиму вибору. Ти можеш не вижити, відьмаче. До цього ми ще повернемося. Ніщука, Пильщик, на коней.

- Ото тобі й доля, - просичав Любисток. - Диявол його знає, чого я у це вплутався.

Доррегарай, схиливши голову, придивлявся до густих крапель крові, що повільно крапали йому з носа на живіт.

- Може, перестанеш витріщатися? - крикнула на Геральта чародійка, звиваючись у вузлах, наче змія, дарма намагаючись прикрити оголені зваби.

Відьмак слухняно відвернувся. Любисток - ні.

- На те, що я бачу, - засміявся бард, - ти, напевне, витратила цілу діжку елексіру з мандрагори, Йеннефер. Шкіра наче у шістнадцятирічної, щоб мене гусак ущипнув.

- Стули писок, сучий сину! - гарикнула чародійка.

- А власне, скільки тобі років, Йеннефер? - Любисток не відступав. - Десь двісті? Ну, нехай сто п'ятдесят. А поводишся, наче...

Йеннефер викрутила шийку і плюнула в нього, але не влучила.

- Йен, - із докором промовив відьмак, витираючи запльоване вухо об плече.

- Нехай він не витріщається!

- І не подумаю, - сказав Любисток, не зводячи погляду із втішного виду, який являла собою розхристана чародійка. - Це через неї ми тут сидимо. І можуть нам перерізати горлянки. А її - найбільше згвалтують, що у її віці...

- Заткнися, Любистку, - сказав відьмак.

- І не подумаю. Я, власне, маю намір скласти баладу про дві цицьки. Прошу мені не заважати.

- Любистку, - Доррегарай хлюпнув закривавленим носом, - давай серйозно.

- Я, зараза, серйозний.

Богольт, за підтримки гномів, ледве вліз у сідло, важкий і неповороткий в обладунку й накладених на той шкіряних запобіжниках. Нішука й Пильщик вже сиділи на конях, тримаючи поперек сидел важкезні дворучні мечі.

- Добре, - харкнув Богольт. - Йдемо на нього.

- Е, ні, - сказав глибокий голос, що звучав, неначе мідна труба. - То я прийшов до вас!

З-за каміння вигулькнув, полискуючи золотом, довгий писок, струнка шия, прикрашена шерогою трикутних зубатих шпичаків, пазуристі лапи. Люті, гадячі очі із вертикальними зіницями дивилися з-під рогових повік.

- Не міг я дочекатися у полі, - сказав дракон Віллентретенмерт, озираючись. - Тож прийшов сам. Як бачу, охочих до битви зі мною щоразу менше?

Богольт узяв віжки у зуби, а меча в обидві руки.

- Ще вифтафить, - сказав невиразно, гризучи ремінь. - Стафай до вахки, гаде!

- Стаю, - сказав дракон, вигинаючи хребет і презирливо задираючи хвоста.

Богольт роззирнувся. Нішука й Пильщик повільно, демонстративно спокійно обходили дракона з обох боків. З тилу чекали Ярпен Зігрін і його хлопці із сокирами у руках.

- Аааархг! - проревів Богольт, сильно б'ючи коня п'ятами і здіймаючи меч.

Дракон згорнувся, припав до землі й згори, з-за власного хребта, наче скорпіон, ударив хвостом, поціляючи не в Богольта, а в Нішуку, який напав збоку. Нішука звалився разом із конем серед брязкоту, вереска й іржання. Богольт, нагинаючись у галопі, тям страшим замахом, дракон управно відскочив від широкого клинка. Інерція галопу пронесла Богольта поряд. Дракон викрутився, уставши на задні лапи, і дзьобнув пазурами Пильщика, одним замахом роздираючи черево коня і стегно вершника. Богольт, міцно відхилившись у сідлі, зумів розвернути коня, тягнучи віжки зубами, й атакував знову.

Дракон хльоснув хвостом гномів, які бігли до нього, зваливши усіх, після чого кинувся на Богольта, по дорозі майже мимохідь енергійно стоптавши Пильщика, що намагався устати. Богольт, мотиляючи головою, намагався маневрувати розігнаним конем, але дракон був куди швидшим і вправнішим. Хитро заходячи до Богольта зліва, аби ускладнити йому удари, дзьобнув його пазуристою лапою. Кінь став дибки й кинувся убік, Богольт вилетів із сідла, загубивши меч і шолом, упав на спину, на землю, лупнувшись головою об камінь.

- Ходу, хлопаки!!! Нагору!!! - завив Ярпен Зігрін, перекикуючи вереск Ніщуки, приваленого конем.

Гноми, трясучи бородами, кинулися до скель із швидкістю, дивовижною для їхніх коротких ніг. Дракон їх не переслідував. Сидів спокійно й роззирався. Ніщука бився і верещав під конем. Богольт лежав без руху. Пильщик повз у бік скель, боком, наче величезний залізний краб.

- Неймовірно, - шепотів Доррегарай. - Неймовірно..

- Гей! - Любисток шарпнувся у мотузках, аж віз затрясся. - Що воно? Отам! Гляньте!

З боку східної ущелини видно було велику хмару куряви, а скоро долинули крики, гримотіння і тупіт. Дракон витягнув ший, споглядаючи.

На рівнину вкотилися три великі вози, повні збройного люду. Розділившись, вони оточували дракона.

- Це... зараза, це міліція і цехи з Холопілля! - закричав Любисток. - Обійшли витoki Браа! Так, це вони! Гляньте, це Козоїд, там, попереду!

Дракон пригнув голову, делікатно попхнув у бік возу мале сіреньке створіння, яке попискувало. Тоді вдарив хвостом по землі, заричав і стрілою помчав назустріч холополян.

- Що воно? - запитала Йеннефер. - Оце мале? Те, що крутиться у траві? Геральте?

- Те, що дракон боронив від нас, - сказав відьмак. - Те, що проклянулося недавно в печері, там, у північному каньйоні. Драконеня, яке проклянулося з яйця дракониці, отруєної Козоїдом.

Драконеня, спотикаючись і тягнучи по землі опукле черевце, підбігло до воза, писнуло, встало стовпчиком, розчепірило крильця, а потім без роздумів притерлося до боку чародійки. Йеннефер, із дуже невиразною міною, голосно зітхнула.

- Любить тебе, - пробурмотів Геральт.

- Молодий, але не дурний. - Любисток викрутився у мотузках і вишкірив зуби. - Дивіться, куди увіткнув голівку, холера! Хотів би я бути на його місці. Гей, малий, утікай! Це Йеннефер! Страх драконів! І відьмаків. Принаймні одного відьмака...

- Мовчи, Любистку! - крикнув Доррегарай. - Гляньте там, у полі! Вони вже його обсіли, хай ім зараза!

Вози холополян, гримочучи, неначе бойові колісниці, гнали на дракона.

- Бий його! - ревів Козоїд, вчепившись у плечі возниці. - Бий його, братове, куди попаде й чим попаде! Не жалій!

Дракон спритно відскочив від першого воза, що наїжджав на нього й блискав вістрями кіс, вил та рогатин, але опинився поміж двома наступними, з яких упала на нього велика подвійна рибацька сітка. Дракон, заплутаний, звалився, покотився, згорнувся у клубок і розставив лапи. Сітка, розірвана на клоччя, різко затріщала. З першого воза, який уже встиг повернутися, кинули на нього наступні сітки, повністю його обплітаючи. Два інші вози також розвернулися, покотилися до дракона, туркотячи та підскакуючи на вибоїнах.

- Попався у сітку, карасику! - дерся Козоїд. - Зараз ми з тебе луски зішкребемо!

Дракон заревів, вибухнув у небо струменем пари. Холопільські міліціонери сипнули до нього, зіскакуючи з возів. Дракон заревів знову, відчайдушно, вібруючим ревінням.

З північного каньйону прийшла відповідь, високий бойовий крик.

Витягнені у шаленому галопі, розмахуючи світлими косами, із пронизливим свистом, оточені миготливим блиском шабель, з ущелини вирвалися...

- Зерріканки! - крикнув відьмак, безсило шарпаючись у мотузках.

- О, холера! - луною підтримав Любисток. - Геральте! Розумієш?

Зерріканки пройшли крізь натовп, наче гарячий ніж крізь брусок масла, позначаючи шлях порубаними трупами, зіскачили з коней, ставши обіч дракона, який бився у сітці. Перший із міліціонерів, що набігали, одразу ж втратив голову. Другий примірівся до Веї з вилами, але зерріканка, тримаючи шаблю обома руками, зворотним рухом, кінчиком знизу, розпанахала його від паху до грудини. Решта спішно ретирувалися.

- На вози! - крикнув Козоїд. - На вози, браття! Возами їх роздавимо!

- Геральте! - крикнула раптом Йеннефер, підтягуючи зв'язані ноги й запихуючи їх різким рухом під віз, під викручені назад руки відьмака. - Знак Ігні! Перепалжуй! Відчуваєш мотузку? Перепалжуй, до холери!

- Наосліп? - застогнав Геральт. - Я тебе обпечу, Йен!

- Складай Знак! Витримаю!

Він послухався, відчув тремтіння у пальцях, складених у Знак Ігні над зв'язаними щиколотками чародійки. Йеннефер відвернулася, вгризлася у комір кубрачка, приглушуючи стопін. Драконеня, попискуючи, тицяло їй крильцями у бік.

- Йен!

- Перепалюй! - завила.

Вузли піддалися тоді, коли огидний, нудотний сморід припаленої шкіри неможливо було вже витримати. Доррегарай видав дивний звук і зомлів, повиснувши в петлях на колесі возу. Чародійка, кривлячись від болю, напружилася, піднімаючи вільну вже ногу. Крикнула лютим, повним болю і злості голосом. Медальйон на шиї Геральта затремтів, наче живий. Йеннефер напружила стегно й махнула ногою в бік возів холопільської міліції, крикнувши закляття. Затріщало повітря, запахло озоном.

- О, боги, - простогнав із подивом Любисток. - Що воно буде за балада, Йеннефер!

Закляття, накладене зграбною ніжкою, вдалося чародійці не повністю. Перший віз, разом зі всім, що на ньому було, просто став жовтим, наче кульбаба, чого холопільські воїни у запалі бою навіть не помітили. Із другим возом пішло краще - уся його залога миттєво перетворилася на величезних бородавчастих жаб, які, квакаючи, пострибали на всі боки. Віз, позбавлений керування, перекинувся і розлетівся. Коні, істерично іржучи, побігли вдалечінь, тягнучи за собою зламане дишло.

Йеннефер закусила губу й знову замахала ногою у повітрі. Кульбабовий віз, серед веселої музики, що лунала звідкись згори, раптом розплився у кульбабовому диму, а вся його залога гепнулася у траву, одуріло, створивши мальовничу купу. Колеса третього возу з круглих зробилися квадратними, і результат виявився негайним. Коні встали дибки, віз перекинувся, а холопільське військо вивалилося і покотилося по землі. Йеннефер, уже з чистої мстивості, махала завзято ногою і викрикувала закляття, перетворюючи холополян - усіх гамузом - на черепах, гусей, стоніжок, фламінго й смугастих поросят. Зерріканки вправно й методично дорізали тих, хто лишився.

Дракон, нарешті розшарпавши сітку на клоччя, зірвався, залопотів крилами, заревів і понісся, витягнутий, наче стріла, за вцілілим від погрому шевцем Козоїдом, що саме тікав геть. Козоїд нісся, наче олень, але дракон був швидшим. Геральт, бачачи роззявлену пащеку й блискучі зуби, гострі, неначе стилети, відвернувся. Почув страшенний крик і огидний хрумкіт. Любисток скрикнув задушено. Йеннефер, з обличчям, наче полотно, зігнулася навпіл, повернулася вбік і виблювала під віз.

Встановилася тиша, переривана лише гучним гоготінням, кувіканням і попискуванням недобитків холопільської міліції.

Вея, усміхнена не по-доброму, встала над Йеннефер, широко розставивши ноги. Зерріканка підняла шаблю. Йеннефер, бліда, підняла ногу.

- Ні, - сказав Борх, званий Три Галки, який сидів на камені. На колінах він тримав дракончика, спокійного й задоволеного.

- Ми не вбиватимемо пані Йеннефер, - повторив дракон Віллендреттенмерт. - Це вже не актуально. Більш того, зараз ми вдячні пані Йеннефер за неоціненну допомогу. Звільни їх, Вее.

- Розумієш, Геральте? - прошепотів Любисток, розтираючи здерев'янілі руки. - Розумієш? Є така старовинна балада про золотого дракона. Золотий дракон може...

- Може набути будь-якої подоби, - буркнув Геральт. - Навіть людської. Я також про те чув. Але не вірив.

- Пане Ярпене Зігріне! - крикнув Віллендреттенмерт гному, який вчепився у скелі на висоті двадцяти ліктів над землею. - Що ви там шукаєте? Бабаків? Тож не ваші смаколики, як я добре пам'ятаю. Зійдіть донизу та займіться Рубайлами. Вони потребують допомоги. Вже не будуть тут сьогодні вбивати. Нікого.

Любисток, кидаючи неспокійні погляди на зерріканок, які сторожко кружляли по бойовиську, приводив до тями все ще непритомного Доррегарая. Геральт натирав маззю й оглядав попечені щиколотки Йеннефер. Чародійка сичала від болю і бурмотіла закляття.

Упоравшись із завданням, відьмак устав.

- Лишіться, - сказав. - Я мушу з ним порозмовляти.

Йеннефер, кривлячись, устала.

- Я йду із тобою, Геральте. - Вона взяла його під руку. - Можна? Прошу, Геральте.

- Зі мною, Йен? Я думав...

- Не думай. - Вона притислася до його плеча.

- Йен?

- Усе добре, Геральте.

Він зазирнув їй у теплі очі. Як раніше. Він схилив голову й поцілував її в губи, гарячі, м'які й оочі. Як раніше.

Вони підійшли. Йеннефер, підтримувана, глибоко, наче перед королем, присіла, підіймаючи сукню кінчиками пальців.

- Три Гал... Віллендреттенмерт... - сказав відьмак.

- Мое ім'я у вільному перекладі вашою мовою означає Три Чорні Птахи, - сказав дракон.

Драконеня, вчепившись пазурками у його передпліччя, підставило карк під ласкаву долоню.

- Хаос і Порядок, - посміхнувся Віллендреттенмерт. - Пам'ятаєш, Геральте? Хаос - це агресія, Порядок - це захист від неї. Варто мчати на кінець світу, аби протистояти агресії і злу, вірно, відьмаче? Особливо, як ти говорив, коли плата є пристойною. А цього разу - була. Це був скарб дракониці Миргтабракке, тієї, отруєної під Холопіллям. Це вона мене покликала, щоб я їй допоміг, щоб стримав зло, яке їй загрожує. Миргтабракке вже відлетіла, невдовзі по тому, як унесли з поля лицаря Ейка з Денесле. Часу мала досить, поки ви балакали та сварилися. Вона лишила мені свій скарб, мою платню.

Драконеня писнуло й затріпотіло крильцями.

- Тож ти...

- Так, - перебив дракон. - Що ж, такі часи. Створіння, яких ви звикли називати потворами, з певного часу відчують дедалі більшу загрозу від людей. Не можуть самі зарадити. Потребують Оборонця. Такого собі... відьмака.

- А мета... Мета, що є наприкінці дороги?

- Це він. - Віллендреттенмерт підняв передпліччя. Дракончик писнув перелякано. - Власне, я її отримав. Завдяки цьому я виживу, Геральте із Рівії, доведу, що межі можливого немає. Ти також колись знайдеш таку мету, відьмаче. Навіть ті, що відрізняються, можуть вижити. Прощай, Геральте. Прощай, Йеннефер.

Чародійка, сильніше схопившись за плече відьмака, присіла знову. Віллендреттенмерт устав, глянув на неї, а обличчя мав дуже серйозне.

- Вибач за щирість і прямодушність, Йеннефер. Це написане на ваших обличчях, я навіть не мушу намагатися читати в думках. Ви створені одне для одного, ти й відьмак. Але нічого з того не буде. Нічого. Прикро мені.

- Я знаю. - Йеннефер злегка зблідла. - Я знаю, Віллендреттенмерте. Але і я хотіла б вірити, що межі можливого немає. А принаймні, що вона ще дуже далеко.

Вея, підійшовши, торкнулася Геральтового плеча й швидко промовила кілька слів. Дракон засміявся.

- Геральте, Вея говорить, що буде довго пам'ятати діжку «Під Задумливим Драконом». Сподівається, що ми колись іще зустрінемося.

- Що? - запитала Йеннефер, примружуючись.

- Нічого, - швидко сказав відьмак. - Віллендреттенмерте...

- Слухаю тебе, Геральте із Рівії.

- Ти можеш набути будь-якої подоби. Будь-якої, якої побажаш.

- Так.

- Тоді чому - людина? Чому Борх із трьома чорними птахами на гербі?

Дракон лагідно усміхнувся.

- Не знаю, Геральте, за яких обставин уперше зіткнулися один з одним далекі предки наших рас. Але фактом є те, що для драконів немає нічого відразливішого за людину. Людина пробуджує у драконах інстинктивну, нерациональну огиду. Зі мною все інакше. Для мене... ви симпатичні. Прощавайте.

Це не була поступова, розмита трансформація, не було й імлісте, пульсуюче тремтіння, як при ілюзії. Було воно миттєве, наче оком моргнути. У місці, де мить тому стояв кучерявий лицар у туниці, оздобленій трьома чорними птахами, сидів золотий дракон, красиво витягаючи довгу струнку шию. Схиливши голову, дракон розгорнув крила, сліпучо золоті у сонячному промінні. Йеннефер голосно зітхнула.

Вея, вже в сідлі, поряд із Теею, помахала рукою.

- Вее, - сказав відьмак, - ти була права.

- Гм?

- Він - найкрасивіший.

Крихта льоду

I

Дохла вівця, спухла й роздута, з націленими в небо закуцюрбленими ногами, ворухнулася. Геральт, присівши під муром, повільно витягнув меч, стежачи, щоб клинок не заскреготів об окуття піхов. Кроків за десять від нього купа сміття раптом вигнулася і захвилювалася. Відьмак зірвався на ноги і стрибнув, ще до того, як хвиля смороду від розкиданого смітника дісталася до нього.

Щупальце, що закінчувалося округлим веретенистим, наіжаченим колючками потовщенням, раптово вистрелило з-під сміття, полетіло йому назустріч із несамовитою швидкістю. Відьмак упевнено приземлився на рештках розбитих меблів, які погойдувалися або хиталися на купі гнилих овочів, забалансував, віднайшов рівновагу, одним коротким ударом меча розпоров щупальце, відтинаючи схожого на булаву присоска. Одразу відскочив, але цього разу зіслизнув із дошок і по стегна провалився у грузьке гнойовище.

Смітник вибухнув, злетіла густа смердюча грязюка, рештки жбанів, гниле шмаття і бліді ниточки квашеної капусти, а з-під них випорснув величезний

шишкуватий корпус, безформний, наче гротескова картоплина, шмагаючи повітря трьома щупальцями й обрубком четвертого.

Геральт, зав'язнувши, нерухомий, тьв з широкого розвороту стегон, рівнесько обрубуючи наступне щупальце. Два, що zostалися, товстезні, наче суччя, із силою впали на нього, ще глибше вбиваючи у сміття. Корпус сунув до нього, розтинаючи смітник, наче тягнена волоком діжка. Він побачив, як огидна бульба розламується, роззявлюючи широку пащеку, повну великих нерівних зубів.

Він дозволив, аби щупальця обплели його, із млясканням вирвали зі смердючої грязюки й потягли до корпусу, що круговими рухами вгризався у смітник. Зубаста пащека заклацала – дико й люто. Відьмак, якого притягло поближче до жакливої паші, вдарив мечем, обіруч, клинок врізався рівно і м'яко. Огидний солодкуватий сморід забивав подих. Потвора засичала й засмикалася, щупальця відпустили його, конвульсивно забилися у повітрі. Геральт, грузнучи у смітті, тьв іще раз, навідліг, вістря огидно хруснуло й заскреготіло по вишкірених зубиськах. Потвора затряслася й обм'якла, але одразу роздалася вшир, забризкавши відьмака огидною рідиною. Намагаючись різкими рухами встати на ноги – що в'язнули в паскудстві, – Геральт вирвався, кинувся вперед, розгортаючи сміття грудьми, наче плавець, рубанув з усієї сили, згори, із силою натис на вістря, яке увіткнулося у корпус, поміж баньок, які блідо фосфоризували. Потвора застогнала булькітливо, затряслася, розливаючись по купі гною, наче проколений пухир, віючи відчутними теплими подмухами, хвилями смороду. Щупальця тремтіли й звивалися поміж гниллю.

Відьмак виліз із густого мулу на хистке, але тверде підніжжя, що плавало поряд. Відчував, як щось липке й мерзотне, що залізло в чобіт, повзе в нього по литці. «До криниці, – подумав він, – аби швидше змити ту гидоту. Помитися». Щупальця потвори ще раз плеснули по сміттю, мокро й важко, знерухоміли.

Упала зірка, миттева, секундна блискавка оживила чорні, іскристі від нерухомих вогників небеса. Відьмак не загадав жодного бажання.

Дихав він важко, хрипко, відчуваючи, як минає дія випитих перед боем еліксирів. Гігантська купа сміття та недоїдків, що підступала до мурів міста та стрімко спадала униз, у бік лискучої стрічки ріки, у світлі зірок виглядала гарно й цікаво. Відьмак сплюнув.

Потвора була мертвою. Уже стала частиною купи сміття, у якій колись існувала.

Упала друга зірка.

– Смітник, – сказав відьмак із зусиллям. – Погань, гній і гівно.

- Ти смердиш, Геральте, - скривилася Йеннефер, не відвертаючись від дзеркала, біля якого вона змивала фарбу з повік і вій. - Викупайся.

- Води немає, - сказав він, заглядаючи до цебра.

- Із цим дамо раду. - Чародійка встала, ширше відчинила вікно. - Хочеш морську чи звичайну?

- Морську, для різноманітності.

Йеннефер різко розкинула руки, прокричала закляття, виконуючи долонями короткий складний рух. Крізь відчинене вікно раптом повіяло гострим мокрим холодом, віконниці затряслися, а до кімнати зі свистом увірвався зелений, збитий у неправильної форми кулю водяний пил. Діжка спінилася від води, що неспокійно хвилювалася, билася об краї, плескала на підлогу. Чародійка всілася, повертаючись до перерваної справи.

- Удалося? - запитала. - Що там було, на смітнику?

- Зойгл, як я і думав.[16 - За звучанням найближчим відповідником цієї істоти є одна з двох назв старовинного гігантського кита-базилозавра (Zeuglodon cetoides, він же Basilosaurus).] - Геральт стягнув чоботи, скинув вбрання і сунув ноги у балію. - Зараза, Йен, яке воно холодне. Не можеш цієї води зігріти?

- Ні. - Чародійка, наближаючи обличчя до дзеркала, закрापала туди щось за допомогою скляної палички. - Таке закляття холерно змучує і викликає у мене нудоту. А тобі, після еліксирів, холодна тільки на користь.

Геральт не сперечався. Сперечатися із Йеннефер не мало жодного сенсу.

- Із зойглом були проблеми? - Чародійка занурила паличку у флакон і закапала собі щось у друге око, комічно округлюючи губи.

- Нічого особливого.

З-за відчиненого вікна пролунали стукіт, різкий тріск зламаної деревини й нетверезий голос, що фальшиво й нескладно повторював рефрен популярної непристойної пісеньки.

- Зойгл. - Чародійка потягнулася по черговий флакон із чималої батареї, що стояла на столі, вийняла з нього корок. У кімнаті запахло бузком і агрусом. - От бачиш. Навіть у місті нескладно знайти роботу для відьмака, ти аж ніяк не маєш лазити нетрями. Знаєш, Істредд твердить, що це вже стає правилом. Місце кожного вимираючого створіння з лісів та мочарів займає щось інше, якась нова мутація, пристосована до штучного, створеного людьми середовища.

Геральт, як завжди, скривився при згадці про Істредда. Захоплення Йеннефер геніальністю Істредда починало його широко дратувати. Навіть якщо Істредд і мав рацію.

- Істредд має рацію, - продовжувала Йеннефер, втираючи щось, що пахло бузком і агрусом, у щоки та повіки. - Подивись сам: псевдощури в каналах і

підвалах, зойгли на смітниках, клопарди в брудних ровах і стоках та жмії у млинарських ставках. Це майже симбіоз, тобі так не здається?

«І гулі на цвинтарях, що жеруть небіжчиків назавтра після поховання, – подумав він, змиваючи із себе мило. – Повний симбіоз».

– Так. – Чародійка відсунула флакони та баночки. – У містах також можна знайти зайняття для відьмака. Думаю, що колись ти таки осядеш назавжди у якомусь місті, Геральте.

«Скоріше мене дідько візьме», – подумав він. Але не сказав того вголос. Якщо заперечувати Йеннефер, як він знав, це неминуче призведе до сварки, а сварка із Йеннефер не була безпечною справою.

– Ти скінчив, Геральте?

– Так.

– Вийди з діжки.

Не встаючи, Йеннефер недбало махнула рукою і вимовила закляття. Вода з балії разом із усією розливою на підлозі й тією, що все ще стікала з Геральта, із шумом зібралася у напівпрозору кулю і зі свистом вилетіла у вікно. Він почув голосний плескіт.

– А бодай би вас зараза, сучі сини! – пролунав знизу сердитий крик. – Не маєте куди поміі виливати? А бодай би вас живцем зжерло, бодай би показило вас, бодай би ви повиздыхали!

Чародійка зачинила вікно.

– Най його, Йеннефер, – захихотів відьмак. – Ти ж могла кинути воду кудись подалі.

– Могла, – пробурмотіла вона. – Але не хотілося мені.

Вона взяла каганець зі столу й підійшла до нього. Біла нічна сорочка, обліплюючи у русі тіло, робила її не по-земному чарівною. «Більше, ніж якби вона була голою», – подумав він.

– Я хочу тебе оглянути, – сказала вона. – Зойгл міг тебе подряпати.

– Не подряпав. Я б відчув.

– Під еліксиром? Не сміши мене. Під еліксиром ти б не відчув і відкритого перелому, поки кістка не почала б чіплятися за живопліт. А на зойглі могло бути все, у тому числі правець чи трупна отрута. У разі чого ще є час на протидію. Повернися.

Він відчув на тілі м'яке тепло вогника від каганця, миттевий дотик її волосся.

- Наче все добре, - сказала вона. - Ляж, поки еліксири не звалили тебе з ніг. Ті мішанки можуть бути диявольськи небезпечні. Потроху вбиваєш себе ними.

- Я мушу вживати їх перед битвою.

Йеннефер не відповіла. Знову всілася перед дзеркалом, поволі розчісуючи чорні, кучеряві, лискучі локони. Завжди розчісувала волосся, перш ніж піти до ліжка. Геральт вважав те дивацтвом, але любив спостерігати за нею при цьому дійстві. Підозрював, що Йеннефер про це знає. Раптом зробилося йому дуже холодно, а еліксири і справді трусили ним, стискали потилицю, спливали вниз живота хвилями нудоти. Він вилаявся собі під ніс, звалився на ліжку, не перестаючи при цьому спостерігати за Йеннефер.

Рух у кутку кімнати привернув його увагу, притягнув погляд. На криво прибитих до стін, обметаних павутинням оленячих рогах сидів чорний, наче смола, невеликий птах.

Схиливши голову набік, він розглядав відьмака жовтим нерухомим оком.

- Що воно, Йен? Звідки воно тут взялося?

- Що? - Йеннефер повернула голову. - А, це. Це постільга.

- Постільга? Постільги рудо-п'ятнисті, а це - чорне.

- Це чародійська постільга. Я її зробила.

- Навіщо?

- Вона мені потрібна, - відрізала чародійка.

Геральт не запитував більше, знав, що Йеннефер не відповість.

- Йдеш завтра до Істредда?

Чародійка відсунула флакончики на край столу, сховала гребінь до шкатулки й зачинила триптихові рамки дзеркала.

- Йду. З самого ранку. А що?

- Нічого.

Вона лягла поруч, не гасячи каганця. Ніколи не гасила світла, не терпіла засинати в темряві. Чи каганець, чи лампа, чи свічка - але мали догоріти до кінця.

Завжди. Ще одне дивацтво. Йеннефер мала неймовірну кількість дивацтв.

- Йен?

- Що?

- Коли ми звідси поїдемо?

- Не набридай. - Вона різко шарпнула перину. - Ми тут усього три дні, а ти поставив це питання щонайменше тридцять разів. Я говорила тобі, що маю тут справи.

- Із Істреддом?

- Так.

Він зітхнув й обійняв її, не приховуючи намірів.

- Гей, - прошепотіла вона, - ти приймав еліксири..

- Ну то й що?

- Нічого, - захихотіла вона, наче підліток, притуляючись до нього, вигинаючись і підіймаючись, аби полегшити знімання сорочки.

Захоплення її наготовою, як завжди, із тремтінням стекло йому по спині, засвербіло у пальцях, що торкалися її шкіри. Він торкнувся губами її грудей, круглих і невеликих, із сосками настільки блідими, що виявлялися вони виключно формою. Він уплів пальці їй у волосся, що пахло бузком і агрусом.

Вона піддалася його пестошам, муркаючи, наче кицька, тручи зігнути коліном об його стегно.

Скоро виявилось, що - як завжди - він переоцінив свою витривалість щодо відьмацьких еліксирів, забув про їхній шкідливий вплив на організм. «А може, це не еліксири, - подумав він, - може, це втома від битви, ризику, загрози й смерті? Втома, на яку я вже за звичкою не звертаю уваги? Але мій організм, хоча й штучно підправлений, не піддається звиканню. Я реагую природно. От тільки тоді, коли в тому немає потреби. Зараза».

Але Йеннефер - як завжди - не дозволила собі перейматися такими дрібницями. Він відчув, як вона торкається його, почув, як бурмоче біля самого його вуха. Як звичайно, він мимоволі задумався над космічною кількістю інших okazій, за яких вона вдавалася до цього дуже практичного закляття.

А потім він перестав задумуватися.

Як звичайно, було незвичайно.

Він дивився на її губи, на кутик, що тремтів у мимовільній посмішці. Він добре знав ту посмішку, завжди здавалася вона йому більше посмішкою тріумфу, а не щастя. Ніколи не запитував у неї про те. Знав, що вона не відповість.

Чорна постільга, що сиділа на оленячих рогах, стріпнула крилами, клацнула кривим дзьобом. Йеннефер відвернула голову й зітхнула. Дуже сумно.

- Йен?

- Нічого, Геральте, - поцілувала вона його. - Нічого.

Каганець горів легеньким вогником. У стіні шурхотіла миша, а короїд у комоді тихо, мірно й одноманітно потріскував.

- Йен?

- М-м?

- Їдьмо звідси. Я погано тут почуваюся. Це місто фатально діє на мене.

Вона повернулася набік, провела долонею по його щоці, відгортаючи волосся, проїхалася пальцями нижче, торкнулася згрубілих шрамів, що позначали бік шиї.

- Ти знаєш, що означає назва цього міста? Айдд Гинвайль?

- Ні. Це з мови ельфів?

- Так. Означає «крихта льоду».

- Дивно не пасує до цієї паршивої діри.

- Серед ельфів, - шепотіла задумливо чародійка, - ходить легенда про Королеву Зими, яка під час завірюхи їздить краєм у санях, запряжених білими кіньми. Їдучи, королева сіє навколо тверді, гострі, маленькі крихти льоду, й біда тому, кому така крихта потрапить в око чи в серце. Цей хтось - пропав. Уже ніщо не зуміє його втішити, все, що не матиме білизни снігу, буде для нього мерзотним, бридким і огидним. Не зазнає він спокою, кине все й рушить за Королевою, за своїм маренням і коханням. Звичайно, він ніколи не знайде її і загине з туги. Кажуть, що тут, на тому місці, у прадавні часи трапилося щось схоже. Красива легенда, вірно?

- Ельфи все вміють перевдягти у гарні слова, - буркнув він сонно, водячи губами по її плечі. - Це зовсім не легенда, Йен. Це красивий опис паскудного явища, яким є Дикий Гін, прокляття деяких місць. Нез'ясоване колективне безумство, що примушує людей доєднуватися до примарного почту, що летить по небі. Я те бачив. І справді, часто стається воно зимою. Давали мені чималі гроші, аби я поклав край тому явищу, але я не взявся. На Дикий Гін способу немає..

- Відьмак, - прошепотіла вона, цілючи його у щоку. - Ані на гріш романтизму в тобі. А я... я люблю легенди ельфів, вони такі красиві. Шкода, що люди не мають таких легенд. Може, колись матимуть? Може, створять їх? Але про що вони мають розповідати, легенди людей? Навколо, хоч куди глянь, сірість і невиразність. Навіть те, що красиво розпочинається, завжди швидко переходить у нудьгу й буденність, у той людський ритуал, той нудний ритм, що зветься життям. Ох, Геральте, нелегко бути чародійкою, але порівнювати зі звичайним людським існуванням.. Геральте?

Вона поклала голову на його груди, що здіймалися у повільному диханні.

- Спи, - прошепотіла вона. - Спи, відьмаче.

Місто погано на нього впливало. Від самого ранку. Від самого ранку все псувало йому настрій, викликало пригнічення та злість. Усе. Злило його, що він проспав, через що його ранок виявився фактично полуднем. Дратувала його відсутність Йеннефер, яка пішла, перш ніж він прокинувся.

Вона, мабуть, поспішала, бо приладдя, яке вона завжди ретельно розкладала по шкатулках, лежало на столі, розсипане безладно, наче кістки, кинуті ворожбитом у ритуалі гадання. Пензлики з тонкого волосу – як великі, якими вона користувалася, щоб припудрити обличчя, так і менші, якими накладала помаду на губи, і найменші, для хни, якою вона фарбувала вій. Олівчики та грифелі для повік і брів. Щипчики та ложечки зі срібла. Баночки та пляшечки з порцеляни та молочного скла, що містили, як він знав, еліксири та мазі з інгредієнтами і такими банальними, як сажа, гусячий жир і сік моркви, і таємничими, як то мандрагора, сурма, беладонна, каннабіс, драконяча кров і концентрована отрута гігантських скорпіонів. А над усім тим, навколо, у повітрі – запах бузку й агрусу, парфумів, якими вона завжди користувалися.

Вона була у тих предметах. Була у тому запаху.

Але не було її.

Він спустився вниз, відчуваючи, як зростають неспокій і злість. На все.

Злила його холодна й в'язка яечня, що подав йому на сніданок корчмар, на мить відриваючись від дівчиська, яке він обмацував у коморі. Злило його те, що дівчаткові було – найбільше – дванадцять років. І – сльози на її очах.

Тепла весняна погода й радісний гомін вулиці, що пульсувала життям, не виправляв Геральтові настрою. Усе ж нічого не подобалося йому у Айдд Гинвайлі, містечку, що, як він вирішив, було злостивою пародією на всі відомі йому містечка – було карикатурно галасливішим, задушливішим, бруднішим і більше дратувало.

Він усе ще відчував легкий сморід смітника на одежі й волоссі. Вирішив піти до лазні.

У лазні дратувало його обличчя банника, який дивився на його відьмачий медальйон, на меч, покладений на край діжки. Дратував його факт, що банник не запропонував йому дівку. [17 – У середньовічному місті лазня вважалася не тільки місцем, пов'язаним із гігієною, але й місцем розпусти (це уявлення настільки вкорінилося, що лазебник неодноразово згадували в церковних проповідях та казаннях як гріховну територію; іконографія ж лазні майже обов'язково включала в себе зображення чоловіків і жінок, які сидять в одній балії).] Не мав він наміру дівкою скористатися, але у лазні всім її пропонували, тож його дратувало, що для нього зробили виняток.

Коли він вийшов, гостро пахнучи сірим милом, його настрої не поліпшився, а Айдд Гинвайль анітрохи не покращав. Усе ще не бачив тут нічого, що могло б йому подобатися. Не подобалися відьмаку купи гною, що заповнили вулички. Не подобалися йому жebraки, що юрмилися під муром храму. Не подобався йому кострубатий напис на мури, що проголошував: ЕЛЬФІВ ДО РЕЗЕРВАЦІЇ!

До замку його не пустили, відіслали за старостою до купецької гільдії. Роздратовало його це. Роздратовало його, й коли старший цеху, ельф, наказав йому шукати старосту на ринку, дивлячись при тому на нього із презирством і зверхністю, дивною для того, кого мають от-от гнати до резервації.

На ринку аж чорно було від людей, повно тут було яток, возів, коней, волів і мух. На підвищенні стояв ганебний стовп із делінквентом, [18 - Делінквент (від лат. «delinquens» - правопорушник) означає особу, яка порушує правові норми. Стосовно ж ганебного стовпа, то практика його використання як засобу покарання була широко розповсюдженою протягом усього Середньовіччя, а подекуди й за часів ранньомодерної доби. До ганебного стовпа приковували за незначні порушення, що не потребували жорстокіших тілесних покарань, делінквент же стояв біля нього або прикутий ланцюгом за нашійник, або в колодках.] якого натовп обкидав грязюкою і лайном. Делінквент із гідною подиву майстерністю мерзотно лаяв своїх мучителів, не дуже підносячи голос.

Для Геральта, який знав звичай, мета перебування старости [19 - Староста - треба мати на увазі, що слово «староста» використовується у циклі в трохи незвичному для нас контексті. Це не виборний голова територіальної сільської громади (ним є війт), а урядник, поставлений центральною владою (королівською чи князівською). Він контролював міську скарбницю, судочинство й поліцейську владу, мав так зване «право меча» - можливість засуджувати на смерть.] серед цього рейваху була цілком зрозумілою. Приїжджі купці з каравану хабар включали в ціну товару, тож мали той хабар комусь вручити. Староста, який також знав звичай, заявився, аби купці не завдавали собі клопоту.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=22181291&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примітки

1

Згідно з «ученими» віруваннями, перемогти василіска можна було за допомогою дзеркала, що відбивало його смертельний погляд на самого гада.

2

Оскільки в середньовіччі монету карбували на вагу, існувало два головні способи її фальшування: використання сплавів із недорогоцінних або менш вартісних металів (найчастіше – на державному рівні) або обрізання країв монет (із переплавленням обрізаних частин – цим і займалися ті, через чиї руки монети проходили). Вага обрізаної монети була меншою, ніж нормальної, а тому зменшувалася і її вартість.

3

Борх Три Галки – Звернімо увагу, що й у нашій реальності серед польських родів є герб, що зветься «Борх» або ж «Три Галки» (описується він так: «На срібному полі три галки чорні, дві вище, одна знизу»; варіант із трьома птахами, вишикуваними в ряд, описано в гербарії «Armorial general» Й. Б. Рітштапа).

4

Земні легенди знають кілька прикладів такого поводження із драконами; однією із найбільш відомих є легенда про вавельського дракона, якого саме таким чином перемогли чи то брати-князі Крак і Лех, чи то чоботар Скуба.

5

Рокош – Бунт, заколот, який найчастіше здійснюється шляхтою, а не холопством.

6

Покладина – традиційна весільна церемонія, якою завершуються весільні гуляння; перша шлюбна ніч.

7

Відзначимо, що мандрагора в народних магічних віруваннях пов'язана, окрім іншого, з любовною магією (від приготування приворотних напоїв до застосування її «парфумерних» можливостей – вважалося, що запах мандрагорового листа має збуджувальний ефект).

8

Ярпен Зігрін має на увазі «коекзистенція», від лат. «existencia», «існування»; буквально – «співіснування».

9

Кеннет, прозваний Пильщиком – а цей Рубайло прізвиськом своїм завдячує назві комахи-шкідника *Serphus rugosus*, так званому «хлібному пильщику».

10

Нішука – ім'я одного з Рубайл походить від польської назви реліктової риби-хижака – панцирної щуки (*Lepisosteus*), що збереглася у Центральній Америці.

11

Іерофант – у стародавніх греків – старший жрець в Елевсинських містеріях; назва походить від грецького «hierophantes» – «той, хто знає майбутнє». Пізніше – жрець або священик високого рівня.

12

Слово створено за такими самими правилами, що й знайоме вже читачеві «вовкулаки»; інакше кажучи, мова йде про щурів-перевертнів

13

За народними уявленнями, троль найчастіше ховається під мостом і вимагає плату за проїзд; інколи йдеться про те, що саме тролі ті мости й будують.

14

Усі нижчі казання Ейка з Денесле є парафразами із біблійних образів, зокрема з Апокаліпсиса Івана Богослова.

15

Підкидьком зветься ельфійська дитина, якою батьки, згідно із народними віруваннями, можуть підмінити дитину людську; цю образу відьмак буде чути на сторінках циклу неодноразово.

16

За звучанням найближчим відповідником цієї істоти є одна з двох назв старовинного гігантського кита-базилозавра (*Zeuglodon cetoides*, він же *Basilosaurus*).

17

У середньовічному місті лазня вважалася не тільки місцем, пов'язаним із гігієною, але й місцем розпусти (це уявлення настільки вкорінилося, що лазебник неодноразово згадували в церковних проповідях та казаннях як гріховну територію; іконографія ж лазні майже обов'язково включала в себе зображення чоловіків і жінок, які сидять в одній балії).

18

Делінквент (від лат. «delinquens» – правопорушник) означає особу, яка порушує правові норми. Стосовно ж ганебного стовпа, то практика його використання як засобу покарання була широко розповсюдженою протягом усього Середньовіччя, а подекуди й за часів ранньомодерної доби. До ганебного стовпа приковували за незначні порушення, що не потребували жорстокіших тілесних покарань, делінквент же стояв біля нього або прикутий ланцюгом за нашійник, або в колодках.

19

Староста – треба мати на увазі, що слово «староста» використовується у циклі в трохи незвичному для нас контексті. Це не виборний голова територіальної сільської громади (ним є вїйт), а урядник, поставлений центральною владою (королівською чи князівською). Він контролював міську скарбницю, судочинство й поліцейську владу, мав так зване «право меча» – можливість засуджувати на смерть.